

TARİHSEVER ÇOCUK

Balkan Fatihi

SULTAN II. MURAT

İSMAİL BİLGİN



SULTAN
II. MURAT
Balkan Fatih
İsmail Bilgin



Balkan Fatih

SULTAN II. MURAT

ISBN: 978-605-279-221-6

Genel Yayın Yönetmeni: Melike Günyüz

Yayın Koordinatörü: Zeynep Gülsüm Sağlam

Yazan: İsmail Bilgin

Grafik Tasarım: Ayşe Adaş

Kapak Resmi: Merve Özcan

© 2020, Erdem Yayınları Tic. AŞ

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak
kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

İstanbul, 2020



ERDEM YAYINLARI TİC. AŞ

Başak Mah. Mevlana Celaleddini Rumi Cad. No: 26

Bodrum Kat 34480 Başakşehir/İstanbul

T: 0212 486 34 00 F: 0212 486 34 01

bilgi@erdemyayinlari.com.tr www.erdemyayinlari.com.tr

Yayıncı Sertifika Numarası: 40018

SULTAN
II. MURAT
Balkan Fatih

İsmail Bilgin



AMASYA VALİSİ

Şehzade Murat; Amasya, Çorum, Sivas ve Osmancık bölgelerini kapsayan, Rum vilayeti olarak bilinen bölgeye Amasya valisi olarak gönderildiğinde henüz on iki yaşındaydı. Çocukluğunun bir kısmı burada geçmişti. Pek çok âlimden ders almıştı. Şehzade Murat, zaman zaman Bursa ve Edirne'ye gitse de Yeşilırmak'ın kıyısındaki konakta geçirdiği çocukluğunu hatırlardan çıkaramamıştı. Irmakta yüzmeyi öğrenmiş, kayıkla gezintilere çıkmıştı. Yalçın kayalıkların eteğinde kurulan şehri ikiye bölen ırmağın her iki kıyısında sıralanmış konaklar hayalindeydi.

Edirne'den Amasya'ya vali olarak giden Şehzade Murat yıllar sonra arkadaşlarını ve hocalarını göreceği için seviniyordu.

Anadolu birliğini sağlamaya çalışan babası Padişah I. Mehmet Çelebi; devlet yönetiminde tecrübe kazanması, devlet işlerini öğrenmesi için onun Amasya'ya gitmesini ve orada bir süre vali olarak görev yapmasını uygun görmüştü. Şehzade, babasının devletin birliğini sağlamak için ne kadar zorlandığını, devlette huzurun mutlaka sağlanması gerektiğini iyi biliyordu.

Amasya valisi olarak göreve başlayan ve oradaki büyük bir konağa yerleşen Şehzade Murat, eğitimine kaldığı yerden lalası Yörgüç Paşa'nın yanında devam

ediyordu. Onun yol göstericiliğinde, valilik işlerini öğreniyordu.

Bir gün lalasına şöyle dedi:

– Hocam, akşam vakti alaca karanlıkta şehri şöyle bir gezelim, neler göreceğiz bakalım.

Yörgüç Paşa, Şehzade'nin bu isteğine şaşırdı, endişelendi.

– Sayın Vali'm neden akşamüstü? Gezintimiz güvenliğinizi açısından sakıncalı olabilir.

– Olmaz olmaz. Sadece sen ve ben gezintiye çıkacağız, askerlerimizin haberi olmayacak.

– Buna neden gerek duydunuz?

– Valilik makamında, konakta otururken Amasya halkının dertlerini tam bilemeyebilirim. Bu yüzden sokakları dolaşalım. Ahaliyi sokaklarda göreyim, ihtiyaçlarını tespit edeyim. Mademki onların valisiyim her birinden haberdar olmalıyım.

Paşa, Vali'nin bu fikrine memnun oldu. Demek ki Vali'de sorumluluk duygusu vardı. Yönettiği şehrin halkını bir de kendi gözleriyle görmek istiyordu.

– Nasıl uygun görürseniz efendim.

– Kimseye bahsetmeden sen hazırlığını yap. Şehrin sokaklarında bakalım neler göreceğiz, neler duyacağız?

– Peki.

Akşam ezanından sonra yola çıkan Vali Murat ve lalası Yörgüç Paşa, Yeşilırmak'ın her iki tarafında uzanan caddelerde yürüdüler. Her sokağa girdiler, تنها yerlerde dolaştılar. Şehzade Murat gezintiden memnundu. Ahalinin işleri iyiydi.

Ta ki başka bir sokağa sapıncaya dek...

Bu sokağa girdiklerinde bazı çocukların ve fakir ahalinin, zengin diye tahmin ettikleri evlerin kapılarını çaldıklarını gördü. Onları izlemeye karar verdi. Kapıyı çalanların sözlerine kulak kesildi:

– Açız, bir dilim ekmek istiyoruz.

– Fakiriz, bize verecek yiyeceğiniz yok mu?

- Ne olur, yardım edin.
- Bugün de aç kalmayalım.
- Üç gündür karnımızı doyuramadık.

Genç Vali bu sözleri duyunca üzüldü. Açılan bir kapıdan verilen cevap daha da çok üzülmesine sebep oldu:

- Şehrin valisi var. Gidin, meramınızı ona anlatın. Ondan yiyecek isteyin.

Bir an lalası ile göz göze geldi. Kulakları neler işitiyordu! Fakirler böyle her kapıdan çevrilecek miydi? Onlara yardım etmek gerekmez miydi? Vali olarak fakirlerin yiyeceğini kendisi sağlamalıydı? Bütün bunları bir çırpıda düşündü. Yüzü kızardı. Başını öne eğdi.

Dönüşte bazı köpeklerin yiyecek bulmak için çöpleri eşelediğini gördü.

Lalası Yörgüç Paşa'ya,

– Artık gidelim, ben göreceğimi gördüm, duyacağımı da duydum. Ne yapacağımı biliyorum hem de tez vakitte, dedi.

- Ne düşünürsünüz Vali'm?
- Sonra konuşacağız.
- Peki, siz nasıl uygun görürseniz.

Ertesi gün Vali Murat emrindeki mimarları, ustaları, kalfaları topladı. Lalasına da haber gönderdi:

- Tez vakitte gelsin, toplantıda bulunsun.

Yörgüç Paşa hiç böyle acele çağrılmamıştı, endişelendi.

– Hayr olsun, vali ne yapacak ki beni acele olarak çağırır? Gidelim bakalım ne olacak?

Salam vererek Vali'nin huzuruna girdi. Salon doluydu. Sanki ne kadar çalışan varsa buradaydı. Şehzade Murat kendisine meraklı gözlerle bakanları daha fazla bekletmemek için oturduğu yerden kalktı. Konuşmaya başladı:

– Sizleri neden çağırttığımı merak ediyorsunuzdur. Bana pek çok şikâyet iletirsiniz. Şehrin, ahalinin sıkıntılarını bildiriyorsunuz. Ancak hiçbiriniz fakirlerin akşam vakitlerinde ekmek dilendiğini bildirmedi. Buna çok kızdım! Ben ki buranın valisiyim, bu şehirde yaşayan insanlardan hatta hayvanlardan

sorumluyum. Sokaklarda ekmek dilenen fakirlerin hesabını ahirette Allah’a nasıl veririz! Allah, fakirlerden neden haberin yoktu, neden onların karnını doyurmadın diye hesap sormaz mı? Benden en küçük bir sorunu saklarsanız size karşı hiddetim büyür.

Salondakiler başlarını öne eğmiş dinlemeye devam ediyordu:

– Köpekler çöplüklerde yiyecek arıyordu. Her akşam çöplüklerin yanına köpekler için yiyecek bırakılacak. Bu hiçbir zaman aksamayacak! Aklımdaki planı sizinle paylaşacağım. Planın uygulanması için tez zamanda harekete geçilmeli. Amasya’ya fakirlerin, muhtaç olanların ücret ödemedi yemek yiyebilecekleri bir aşevi kuracağız. Gelemeyenlerin evlerine aşevinden yiyecek gönderilecek. Ayrıca aşevinin yanına bir hamam yapacağız. Şehirde hamamlarımız çok olsa da aşevinin yanına bir tane daha yapılacak. Subaşı şehirde kimlerin fakir, kimlerin muhtaç olduğunu; nerede oturduklarını, üç gün içinde bana bildirecek. Mimarlar ve ustalar ise göstereceğim yerde tez zamanda aşevi inşaatına başlayacak. Kısa zamanda inşa edilip kışa kadar bitmiş olacak. Sokakların pis, çöplük içinde olmasına tahammül edemem. Subaşı her sokağın sabah ve akşam süpürülmesinden de mesul. Ayrıca mektep sayısını çoğaltmalı, büyük bir kütüphane de kurmalıyız. Şehrimize en değerli hocalar gelmeli. Bütün bunları sırayla yapacağız. Önceliğim aşevidir bilesiniz. Söylediklerim kayıt altına alınsın. Yörgüç Paşa, dediklerimin hayata geçirilmesini, iş bölümü yapılmasını, işlerin denetimini sağlayacak. Benim kadar yetkisi var. Hayır işlerinde acele etmek gerekir. İşleri yavaşlatanın cezası ağır olur. Diyeceklerim şimdilik bu kadar!

Huzurdakiler selam verip salondan çıkarken Yörgüç Paşa seviniyor, “İşte insana ve şehre sahip çıkan bir vali. Ziyadesiyle memnun oldum ve gurur duydum.” diye düşünüyordu.

Vali, Yörgüç Paşa’ya,

– Hocam, bu şehir her şeyiyle bize emanet. Emanete halel getirmemek gerek. Bundan sonra yapılacak işlerin daha da sıkı takipçisi olacağız. Birlikte çok çalışacağız. Dediğim gibi benim kadar yetkin vardır. Bilesin, dedi.

– Peki Vali'm. Siz nasıl uygun görürseniz, diye karşılık verdi Paşa.

Hemen çalışmalara başlandı. Sıkı denetim, sağlanan bol imkânlarla aşevi ve hamamın inşaatı kısa sürede bitirildi. Şehirdeki fakirler aşevinden aldıkları yiyeceklerle karınlarını doyuruyordu. Gelmeyenlerin evlerine yemekler gönderildi. Sokaklar tertemiz oldu ve çöp atılmaması için sıkı sık uyarılar yapıldı, çöpünü sokağa dökenlere ceza verildi. Aç köpekler için her sabah ve akşam şehrin belli yerlerine yiyecek bırakıldı. Sıra okulların yapımına gelmişti. Çok geçmeden okul inşaatına da başlandı.

Amasya Valisi akşamları ders veren hocasını dikkatle dinliyordu:

– Şehzade'm devlet bizim nazarımızda çok önemlidir. Babanız Mehmet Çelebi beyliklerin isyanını bastırmak için çok çalıştı. Birliği sağladı ama yıllar geçti. Bu arada devlet zayıfladı. Bu yüzden yönetici için ilk düstur devlette birliği sağlamaktır. Çıkacak karışıkları vakit geçirmeden çözmelidir. Hızlı hareket etmelidir. Devletin bekası için en önemli unsulardan biri de adalettir. Adaleti sağlayamayan yönetici ahalinin güvenini kazanamaz. Adalet çabuk sağlanmalıdır. Geciken adalet, adalet değildir. Bizler Osmanlı Devleti'ni büyük bir devlet olarak düşünüyoruz. Devletimiz kanla, zulümle anılmamalı. Devlet koruyucudur, müşfiktir, merhametlidir. Kendine kastedene karşı ise acımasızdır. Bir yönetici imar ve eğitim işleri yanında askerî alandaki yenilikleri de takip etmelidir. Her yeniliği her gelişmeyi ilk önce bizler yapmalıyız. Yapılanı da geliştirmeliyiz. Devlette durmak yoktur. İlerleme, gelişme olmazsa devlet geriler, fakirler, zayıflar.

– Lalam iyi dersin, güzel dersin. Bunları yapabilmek için devletin varlıklı olması gerek, varlık da üretimle olur. Üretmek de çalışmakla olur.

– Haklısınız Vali'm. Fakat varlık içindeyiz diye de israf yapılmamalı, gösterişten kaçınmalı.

– Eyvallah!

O sırada kapı çalındı. Lalası ve Şehzade Murat birbirlerine baktı.

– Gel!

– Sayın Vali'm, ulak “Çok önemli haber getirdim, mutlaka Vali'mi

görmeliyim.” diyor.

– Alın içeri!

Çelebi Mehmet’in Şehzade’ye haber versin diye yolladığı Çeşnicibaşı Elan Bey yorgun hâlde içeri girdi.

– Şehzade’m, Börklüce Mustafa devletimize başkaldırmış, İzmir dolaylarında isyan girişimlerine başlamış. Padişah’ım bu isyanın bastırılması için sizi görevlendirdi. Derhâl bu fermanının gereğinin yapılmasını ister.

– Padişahımızın buyruğu başımız üstüne. Hemen haber iletin sabah İzmir’e yola çıkıp Börklüce Mustafa’nın üzerine yürüyeceğim. Tez zamanda bu işi çözeceğim. Devlete isyan bağışlanmaz.

Vali Murat sabah erkenden, emrindeki askerlerle Amasya’dan İzmir’e doğru yola koyuldu. Söz konusu isyanı başarıyla bastırdı (1416). Seferden döndüğünde odasında asılı duran büyük bir haritanın önüne geçip uzun uzun düşündü.

Yörgüç Paşa’ya,

– Lalam, Samsun’u alarak devletimize katmak isterim. İsfendiyoğulları zaman zaman bize vergilerini vermekte isteksiz davranır. Hem bu bölge bize de yakın, dedi.

– Münasiptir Vali’m.

– Canik seferi için Anadolu Beylerbeyi Hamza Beyi görevlendirmek niyetindeyim. Başarılı bir komutandır. Ben de onunla sefere katılacağım.

– Samsun alınırsa iyi olur.

Şehzade Murat sefer hazırlıklarına başlanmasını istedi. Sefer planı hazırlandı. Seferi sadece üç kişi bilecekti: kendisi, lalası ve Hamza Bey. Asker nereye gidileceğini bilmeyecekti. Hazırlıklar tamamlanınca hızlı hareket edilecek, İsfendiyoğulları gaflet anında yakalanıp onlara savunma için fırsat verilmeyecekti.

Murat ve Hamza Bey orduyla hızla Samsun’a vardı. Şehrin kalesi kısa bir çarpışmadan sonra ele geçirildi. Vali, bereketli Bafra ovasına bayılmıştı. Burada yüksek rekolteli üretim yapıyordu, vali üretimin daha da artırılarak sürdürülmesi emrini verdi. Mimar yollayarak şehrin eksikliklerinin tespit

edilmesini ve imarının gerçekleştirilmesini emretti.

OSMANLI TAHTINA GEÇİŞ

Şehzade Murat, devlet işlerini öğrenmesi için gönderildiği Amasya valiliği görevinde altıncı yılını doldururken kendisine kara haber ulaştırıldı. Babası I. Mehmet Çelebi vefat etmişti. Hızla hareket ederek babasının vefat ettiği Edirne'ye gitmeli, tahta oturmalıydı. Zira eskiden olduğu gibi beylerin isyanı söz konusu olabilirdi. Babasının öldüğünü duyan beylerin ne yapacağı belli olmazdı. Babasının zorlukla sağladığı birliğe, devlete sahip çıkmalıydı. Bu konuda lalası da onu uyardı:

– Şehzade'm, derhâl Edirne'ye gitmelisiniz. Devlette gevşeklik olmaz, devlet boşluk kaldırmaz.

– Peki lalam.

Murat bir bölük askerle hemen yola çıktı. Gelibolu'ya dek at sürdü. Oradan Çanakkale Boğazı'nı geçip Edirne'ye geldi. Kendisini devlet erkânı karşıladı. Ona, Padişah'ı görmek isteyen askerleri sakinleştirmek için babasının cansız bedenini canlıymış gibi gösterdiklerini anlattılar. Şehzade yapılanlardan memnun kaldı.

Ertesi gün tahta geçtiğinde babasının naaşının vasiyeti gereği Yeşil Türbe'ye nakledilmesi için gerekenin yapılmasını istedi. Sultan Çelebi Mehmet'in naaşı Bursa'ya götürülmek üzere yola çıkarıldı.

Tahtta artık Sultan II. Murat vardı (25 Haziran 1421). Kendisi Edirne'de askerlere hitap ederek cülus dağıttı. Osmanlı Devleti'ni büyük bir kargaşadan kurtaran Çelebi Mehmet'in yerine 6. padişah olarak tahta geçen II. Murat

devletin işlerini yola koymak için azimli ve kararlıydı. Öncelikle Bursa'ya gidip babasının Yeşil Türbe'ye yapılacak defninde bulunmalıydı. Edirne'deki devlet işlerini Çandarlı İbrahim Paşa ve Hacı İvaz Paşa'ya bırakarak Bursa'ya hareket etti.

Bursa Osmanlı Devleti'nin eski başkentiydi. Babasının sağlığında bizzat yaptırttığı Yeşil Türbe'yi ziyaret etti. Eksiği olup olmadığına baktı. Şehir ahalisinin de katıldığı cenaze namazının ardından Çelebi Mehmet'in tabutu eller üzerinde Yeşil Türbe'ye taşınıp toprağa verildi.

II. Murat haberci göndererek Bursa'daki Emir Buhari'yi (*Emir Sultan*) ziyaret etmek isteğini iletti.

Emir Buhari bu ziyaretten memnunluk duyacağını söyleyerek kendisini beklediğini ifade etti. Görüşme başlangıcında Sultan Murat, Emir Buhari'nin elini öpmek için saygıyla eğilince o, elini çekti ve öptürmedi:

– Siz artık bir padişahsınız, padişahlar el öpmez. Sizin bana karşı saygınızdan şüphem yok. Lakin el öpmek bir padişaha yakışmaz. Belinize kılıcınızı Osman Gazi'nin kılıcıyla ben kuşandırayım. Bu kılıç ile devleti muhafaza edesiniz, koruyasınız; dirliği, düzeni, huzuru, refahı sağlayasınız.

– İyi düşünmüşsünüz. Bunu ahali ve asker önünde yapmak hem devletim hem şahsım adına önemlidir. Hatta Bursa'da, tahta çıkışımın bir ilanı ve tasdiki olsun, ne dersiniz?

– Siz nasıl uygun görürseniz?

– O hâlde kılıç kuşanma törenini yarın gerçekleştirelim. Bütün şehir halkı ve askerimiz davetlim olsun.

– Pekâlâ Sultan'ım.

Ertesi gün şehir âdeta mahşer yerine dönmüştü. Herkes kılıç kuşanma törenini izlemek üzere Osmanlı sarayına doğru akın ediyordu. Sarayın bahçesi gelenler için yeterli olmayınca törenin meydana yapılması kararlaştırıldı. Büyük bir çınarın altında Emir Sultan, Padişah II. Murat ve diğer devlet görevlileri, halkın ve askerinin karşısındaydı. Bir görevli kıymetli taşlarla süslü Osman Gazi'nin kılıcını getirdi.

Emir Buhari kılıcı “Bismillah” diyerek iki eliyle kaldırdı. Murat’ın karşısına geçti. Ona şöyle dedi:

– Ya Allah! Bismillah! Devlette süreklilik esastır, babanızın yerine tahta geçtiniz. Hayırlı, uğurlu ve mübarek olsun. Devlet yönetmek için adalet gereklidir. Adalet kılıçla da kalemle de sağlanır. Elimde tuttuğum bu kılıç devletin hükümlerliğini temsil eder. Kuvveti gösterir. Siz bu kılıçla ahaliye merhametinizi, devlet düşmanlarına öfkenizi gösteriniz. Devletimiz güçlü, kuvvetli, daim olsun. Bu uğurda yorulmak yoktur. Osman Gazi atamızın kılıcını belinize takarak padişahlığınızı bir kez daha tebrik ediyor ve mübarek olsun diyorum. Allah utandırmasın, her konuda yardımcınız olsun.

Kılıcı II. Murat’ın beline bizzat kuşandıran Emir Buhari bir kez daha tebrik etti.

– Hayırlı, uğurlu olsun Sultan’ım.

– Eyvallah.

Kılıcın yeni padişahın beline takılmasıyla askerler sevinçle bağırmaya başlarken ahali de onlara katıldı:

– Padişahımız çok yaşa!

– Padişahımız var ol!

– Devletimiz daim olsun.

– Padişahlığınız kutlu olsun!

– Tahtınız mübarek olsun!

– Allah yardımcınız olsun!

II. Murat kendine yapılan tezahüratlara karşılık elini göğsüne götürerek selam verdi. Devlet erkânı saraya geçmek için yola çıkarken ahaliye ve askere şerbet dağıtıldı.

Bu, Osmanlı Devleti’ndeki ilk kılıç kuşanma merasimiydi. Bundan böyle gelenek hâline gelecek; her padişah tahta çıktığında kılıç kuşanacak, zamanla belirli kuralları olan büyük bir törene dönüşecekti.

Sultan Murat, çocukluğunun bir kısmının geçtiği Bursa’yı doya doya gezdi. Şehrin sorunlarını tespit ettirdi. Bunların çözümü için elinden geleni yapacağını

söyledi. Geyikli Baba'nın türbesini ziyaret edip dua ettikten sonra Edirne'ye dönmek için yola çıktı.

İSTANBUL'U KUŞATMAK

Sultan II. Murat okumaya ve araştırmaya meraklıydı. Sarayda büyük bir kütüphane oluşturdu. Koca salonda binlerce kitap raflarda diziliyordu. Boş kalınca hemen kütüphaneye geçer ve araştırmalar yapardı. Top yapımları en büyük ilgi alanıydı. Bu konuda bilgisi vardı ama o, topların daha uzak menzile gülle atabilmesinin yolunu düşünüyordu. Planlar çiziyor ve bunları top ustalarıyla istişare ediyordu.

Kendisini yetiştiren hocalarıyla düzenli olarak ders yapmaya devam ediyordu. Bir gün hadis dersinde hocası bir hadis okudu:

İstanbul elbet fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandır. Onu fetheden asker ne güzel askerdir.

Dersi büyük bir dikkatle dinleyen Padişah II. Murat duyduğu bu hadis karşısında çok heyecanlandı.

Oturduğu yerden kalktı.

– Demek ki Peygamberimiz İstanbul'un alınmasını tavsiye etmiş, fethi gerçekleştirecek kumandanı ve askeri övmüş. Bu çok büyük bir müjde, büyük bir şeref.

– Doğru Padişah'ım. Peygamber Efendimiz bu şehrin alınmasını istemiş. İnşallah bu şerefe siz nail olursunuz.

– İnşallah inşallah. Büyük devletimizin sınırları içinde ada gibi kalan o şehir artık köhnemiştir. Kralı bize karşı komplolar düzenlemekte, anlaşmalarımızı bozmakta ve düşmanlarımız ile dost olmaktadır. Devletimiz tarafından

hapsedilmiş gibidir. Sadece denizden dışarıya açılabilir. Yine de bu şehri fethetmek kolay değildir. Ordumuzun iyi hazırlanması ve donanmamızın kuvvetli olması gerekir.

– Haklısınız Sultan’ım.

– Duydum ki İmparator II. Manuel bize karşı yine bir tuzak hazırlıyormuş. Yıldırım Beyazıt atamın oğlu Mustafa Çelebi’yi tahta geçmesi için teşvik ediyormuş. Kendisi Limni’de gözetim altındaydı. Babam vefat edince İmparator, Mustafa Çelebi’yi padişah olarak tanıdığını ilan etti. Bizans İmparatoru yolladığı gemilerle İzmiroğlu Cüneyd’i yanına alarak Rumeli’ye geçecekmiş. Oradan Edirne’ye gelecek ve tahta Mustafa Çelebi’yi geçirecekmiş. Bu da yetmezmiş gibi Germiyan, Hamid ili, İsfendiyyar, Karaman, Menteşe, Aydın, Saruhan beyleri de onun saltanatını destekleyecekmiş.

II. Murat öfkeyle sözlerine devam etti:

– Babamın döneminde devlet ne hâle gelmişti. Şimdi de aynısını bana karşı yapmak istiyorlar. Devlette çok başlılığa yer yoktur. Bunların hepsinin üstesinden geleceğim. Devleti tekrar zaafa düşüremeyecekler.

Sonra biraz sakinleşti:

– Hocam birden siyasete daldık. Siz lütfen derse devam ediniz, dedi.

– Padişah’ım, söz konusu hadis bizler için yol gösterici, teşvik edicidir. İnşallah İstanbul’un fethi Osmanlılarına nasip olur.

– İnşallah.

O gece, Sultan Murat sabaha kadar kütüphanesinde çalıştı. Aklının bir köşesinde hep İstanbul vardı. Peygamber Efendimizin müjdesi kulaklarında çınladı durdu: *İstanbul elbet fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandır. Onu fetheden asker ne güzel askerdir.*

“Bu müjdeye bizler nail olmalıyız. Fetih bize müyesser olmalı. Bunun için var gücümle çalışacağım. Ben alamazsam oğlum, o alamazsa torunum İstanbul’u fethetmeli. Yıllardır devletimizin sınırları içinde âdeta bir kale gibi kalan şehrin surları çok korunaklı ve sağlam. O surları yıkacak silah sistemleri geliştirmeden şehri ele geçirmek mümkün olmaz. Şimdiden ustalardan güçlü toplar

yapmalarını isteyeceğim, kendim de araştırmalara başlayacağım. Peygamberimizin kutlu müjdesine erişmek istiyorsak şimdiden hazırlanmalıyız. İstanbul'un en önemli yardım yolu denizden olduğundan donanmamızı da güçlendirmeliyiz.”

Sultan, sabaha kadar İstanbul'u nasıl fethedeceği ve neler yapabileceğini düşündü. Çok kararlıydı ama öncelikle yeğeni Mustafa Çelebi sorununu çözmeliydi. Bu karara varınca rahatladı.

Sultan, veziriazamı Beyazıt Paşa ile Rumeli Beylerbeyi Yaşioğlu Beyazıt Paşa'yı Mustafa Çelebi'yi yakalaması için görevlendirdi. Mustafa Çelebi üzerine gelen Osmanlı birliklerini yenilgiye uğrattı. Edirne yakınlarına gelip tahta çıkmak istedi. Bursa'da bulunan II. Murat'ı beylerin de yardımıyla yenmek için sefere çıktı. Sultan tarafından Uluabat yakınlarında yenilerek bertaraf edilmiş oldu.

Sultan artık İstanbul'u kuşatmak için çalışabilirdi. Ordu derhâl sefer hazırlıklarına başladı. Ustalar büyük toplar dökmek için çalışıyor, binlerce akıncı keşiflerde bulunuyordu. Bu arada Bizans İmparatoru, Sultan II. Murat'ı tebrik etmek için iki elçisini Edirne'ye gönderdi. İstanbul fethinin hazırlıklarına öyle kaptırmıştı ki kendini başka hiçbir işle meşgul olmak istemediğinden gönderilen elçilerle görüşmek istemedi. Elçiler ise kendilerinin neden bekletildiğini, niçin huzura kabul edilmediklerini düşünüyorlardı. Günlerdir beklemekten sıkılmışlardı:

- Padişah niçin bizimle görüşmek istemiyor?
- Acaba bir kusurumuz mu oldu, bir hata mı yaptık?
- Sanmam, İmparatorumuzun neler düşündüğünü iyi biliyordur. Baksana hazırlıklar yapılıyor, ordu büyük bir sefere hazırlanıyormuş.
- Acaba nereye sefer düzenlenecek?
- Sakın İstanbul'a olmasın?
- Olabilir.
- Padişah bence her şeyi biliyor. İmparatorumuza çok kızıyordur.
- Sanmam.
- Ben öyle düşünüyorum, Manuel, Yıldırım Beyazıt'ın oğlu Mustafa Çelebi'yi

önce Limni’de göz hapsinde tutup sonra tahta geçsin, Türkler taht kavgası yapsın diye onu serbest bırakmadı mı? Onu desteklemedi mi? Hem Hamideli Sancakbeyi Mustafa Çelebi’yi desteklemiyor mu? İsfendiyar, Karaman, Menteşe Saruhan ve Aydın beyleri ayaklanmaya başlamadı mı?

– Başladı ama Sultan Murat, Mustafa Çelebi’nin üstesinden geldi.

– Gelsin, önemli olan Türklerin iç işlerini karıştırmak, onlara zarar vermek değil mi?

– Şimdi de sefer hazırlığı yapıyor. İmparator Manuel iyi yapmadı biraz daha bekleyecekti.

– Ne olursa olsun, Türkler bir gün İstanbul’u alacak, bunu ne kadar geciktirirsek o kadar iyi. Türkleri birbirine düşürmeli ve taht kavgalarını desteklemeliyiz. Bence İmparatorumuz doğru yapıyor.

– Sultan’ın bize ne diyeceğini merak ediyorum, burada bekletip duruyor. Tahmin ediyorum ki İmparator’u cezalandırmak isteyecektir.

– Eğer İstanbul kuşatılırsa İmparatorumuz mutlaka bir şeyler yapacaktır.

– Ne mesela?

– Bu kez de Şehzade Mustafa’yı destekler. Bizans’ta hile ve oyun bitmez dostum.

– Bakalım şimdi ne olacak?

Elçiler günlerce bekletilirken artık başlarına kötü şeylerin geleceğini düşünmeye başlamışlardı. Sultan II. Murat hazırlıkların tamamlanmasını bekliyordu. Ordu sefere hazırlanırken o da yeni top modelleri üzerinde çalışıyor ve araştırmalar yapıyordu. Bir gün elçilerin huzuruna alınmasını istedi. Bizans elçileri bu karara sevindi. Padişahın kendilerini İstanbul’a göndereceğini tahmin ediyorlardı.

Huzura girdiklerinde tahtında oturan Sultan Murat’ın bakışları yerdeydi. Neden sonra saygıyla ve endişeyle bekleyen elçilere baktı. Onlara gür sesiyle şöyle dedi:

– Size ne diyeceğimi merak edersiniz değil mi? İmparatorunuza ne cevap vereceğimi düşünürsünüz?

- Bizi kabul etmeniz de epey uzun sürdü. Sanırım işleriniz yoğundu.
- Herhâlde bir sefere hazırlanıyorsunuz.
- Evet! İstanbul seferine hazırlanıyorum.

İki elçi birbirine bakıp zorlukla yutkundu. Endişelerinde haklı çıkmışlardı. Ses tonundan Padişah'ın çok kızdığı belliydi.

– Sefere giderken sizi de yanımda götüreceğim ve İstanbul'u aldıktan sonra yanımda olduğunuz hâlde İmparatorunuza cevabımı vereceğim. Yıkık surları göstererek işte sana cevabım diyeceğim! İmparatorunuz hakkında her şeyi biliyorum. Neler yaptığını, taht kavgası çıkarmak istediğini, tahtta gözü olanları desteklediğini, kargaşa amaçladığını... Bunlara bir son vermek için İstanbul'u fethedeceğim. Arkamdan sürekli entrikalar çevirip özür diliyorsunuz, bir şey olmamış gibi davranıyorsunuz. Surları tepenize yıkınca cevabımı İmparator Manuel öğrenmiş olacak. Bizler de Peygamberimizin müjdesine kavuşacağız. İstanbul mutlaka bir gün fethedilecek! Belki ben belki oğlum tarafından fakat İstanbul sonunda bizim olacak!

İki Bizans elçisi hem çok şaşkıncı hem de Padişah'ın öfkesinden korkuyorlardı.

- Merak etmeyin, sizlerin kılına zarar verilmeyecek.
- Siz İmparatorumuz yanlış anladınız. İmparatorumuz size iyi niyet mesajını iletme ve Mustafa Çelebi karşısındaki başarınızı takdir ettiğini söylemek için bizi yolladı.

– Takdir mi? Yeğenimi taht için kıskırtan kendisidir! Şimdi beni oyalamaktan vazgeçip çıkın!

Elçiler huzurdan çıktı. Yolda giderken birbirlerine zorlukla şöyle dediler:

- Eyvah, Padişah her şeyin farkında. Ya gerçekten İstanbul'u alırsa?
- Alamaz.
- Alamaz mı?
- Alamaz ya! İmparatorumuzun Şehzade Mustafa kozu vardır.
- Nedir o?
- Kuşatma olursa o zaman öğrenirsin?
- Merak ettim.

- Nelerin olacağını göreceğiz. Dedim ya Bizans'ta oyun bitmez.
- Bu sefer İmparator'un da İstanbul'un da işi zor. Padişah çok öfkeliydi.

II. Murat ordunun hazırlıklarını denetleyip hazır olunca Edirne'den İstanbul'a doğru yola çıktı. Mahşeri bir kalabalık yollara sığmıyordu. Hazırlanan topları onlarca mandalar çekiyordu. Asker şevk içinde ilerliyordu. Kutlu müjdeyi yerine getirmek için ümitli ve gururluydular.

Günlerce süren yürüyüşün ardından şehrin surları görüldü. Ordu hazırlanan plana uygun şekilde şehri kuşatmaya başladı. 1422 yılının Haziran sonuydu. Sıcaklar iyice bastırmıştı. Yine de her türlü zorluğa göğüs geren askerler şehri kuşatma altına aldı. Çok geçmeden de Sultan II. Murat topların ileriye alınmasını istedi. Mandaların çektiği toplar surlara doğru yönlendirilip ateşlendi. Bazı güllerin menzili kısa kaldı bazıları ise duvarlara çarptı ama fazla hasar yapamadı. Bu durumu gören Bizans İmparatoru II. Manuel sevindi:

– Ha ha ha ha, surlarımı yıkamazlar ama kuşatmayı sürdüreceklerdir. Bir şey düşünmeliyim ki Murat kuşatmayı kaldırsın!

İmparator surların en yüksek burcundan Osmanlı ordusuna bakarken aklına gelen düşünceyle yerinden zıpladı:

– Buldum! Yeni bir taht kavgası! Sultan'ın kardeşi Şehzade Mustafa'yı tahta geçmeye ikna ederim. Onu Bursa'ya gönderip desteklerim. Bakalım o zaman Murat kuşatmayı sürdürebilecek mi? İstanbul'u ele geçiremezler. Bu surları yıkmak, geçmek mümkün değil. Murat, senin başına öyle bir çorap öreceğim ki sen bile şaşıracaksın. Ha ha ha...

Bizans İmparatoru II. Manuel komutanlarına neler yapacağını bir bir anlattı. Şehzade Mustafa'yla mutlaka görüşmelerini, eğer tahta çıkacak olursa onu bütün gücüyle destekleyeceğini söylemelerini istedi. 13 yaşındaki Şehzade Mustafa taraftarlarıyla Karaman ve Germiyan Beyliklerinin de desteğini alarak Bursa'ya doğru yürüyüşe geçti. İlk önce Bursa'yı almak istiyordu. Şehri ele geçirdiğinde padişahlığını ilan edecekti. Kısa sürede Bursa şehrini kuşattı.

İstanbul'u kuşatan ve fethetmek için her türlü hazırlığı yapan Sultan II. Murat'ın ordusunda Emir Buhari de vardı. Bursa'dan gelmiş, İstanbul'un fethini

görmek için yanıp tutuşuyordu. Peygamberimizin işaret ettiği müjdeli ordunun içinde olmak istemişti. Sevinç içindeydi.

Sonuç ümit edildiği gibi olmadı. Eylül'ün ortalarında, Sultan Murat isyanı bastırmak üzere Bursa üzerine yürümeye karar verdi. İstemeyerek de olsa İstanbul'un kuşatmasını kaldırdı. İznik'i ele geçiren kardeşi Mustafa'yı orada yakalayarak cezalandırdı.

II. Murat İznik'i tekrar ele geçirmişken Şehzade Mustafa'yı destekleyen İsfendiyar'ın elindeki topraklarda ilerledi. Taraklı'yı aldı ve İsfendiyar'ın ordusunu dağıttı (1423). Ardından Karamanoğlu İbrahim Bey ile anlaşarak *Göller Bölgesi* diye bilinen yeri de Osmanlı Devlet sınırlarına kattı.

İstanbul'u fethetmek için bir asker gibi birliklere katılan Emir Buhari'yi teselli etmek için şöyle diyordu:

– Siz merak etmeyin, İstanbul'u biz Türkler fethedeceğiz. Bu kaçınılmaz. Ben fethedemesem de çocuklarım fethedecektir. Kuşatmayı kaldırmış olmakla Bizans'ın sonunu sadece erteledik. Ama mutlaka Peygamberimizin müjdesine nail olacağız. Müsterih olun.

Emir Buhari mahzundu ama İstanbul'un fethedileceği ümidini daima koruyordu.

UZUNKÖPRÜ

Ordu Bursa'dan Edirne'ye doğru ilerlerken önlerinde doğal bir engel olan Ergene Nehri vardı. Bu nehir kışın taşar, pek çok ekili alan sular altında kalır, etraf bataklığa dönerdi. Edirne'ye geliş gidişte ordu yavaşlar, çamur içinde zorlukla ilerlemeye çalışırdı. Bursa'dan dönüşte yine aynı şeylerin yaşandığını

gören Sultan II. Murat askerlerinin nehirden geçişini izledi. Düşünceli olduğu belliydi. Buraya bir çare bulmalı bataklığı kurutmalıydı. Bölgeyi yaşanır hâle getirmeli, herkese örnek olmalıydı.

– Burasını ihya etmeliyim. Her seferinde hep aynı çile yaşıyor. Buna son vermem gerekli.

Yanındakilere,

– Mimar huzura gelsin, dedi.

Muslihiddin'i buldular ve kendisiyle Sultan'ın görüşmek isteğini iletiler. O da bütün işlerini bırakıp geldi.

Sultan II. Murat, karşısında duran mimara bakıp konuştu:

– Şu hâle bir bak! Her taraf çamur. Bu nehir her kış mevsiminde taşıyor ve ordumun önünde önemli bir engel oluşturuyor. Ayrıca bataklık hâline geldiğinde pek çok kişi bu çamurda hayatını kaybetmekteymiş. Buralarda barınan eşkıyalar da halka rahat vermezmiş. Bütün bu sorunlardan kurtulmak için Ergene Nehri üzerine bir köprü yapmanı istiyorum. Kısa sürede planlarını hazırla. Derhâl çalışmaya başla. Sık sık görüşeceğiz.

– Ferman Sultan'ımındır!

Ordu geçtikten burasını mesken edinmiş eşkıyalar halkı soyarak bataklıklarda saklanmaya devam ediyordu. Son günlerde eşeği ile Edirne'ye giden bir yabancının önü eşkıyalar tarafından kesilmiş, üzerinde ne kadar değerli eşyası varsa alınmıştı. Yabancı büyük bir üzüntüyle Edirne'ye aç biilaç gelmiş, şehrin kadısına başvurarak şikâyetçi olmuştu. Şikâyet Sultan II. Murat'ın da kulağına gitmiş, Edirne'ye gelen yabancıyı bulmalarını ve huzura getirmelerini istemişti.

Günler süren bir araştırmanın ardından yabancı bir kervansarayda dinlenirken bulundu. O dönemde yolcular kervansaraylarda üç gün hiçbir ücret ödmeden kalır, her ihtiyaçları devlet tarafından karşılanırdı. Üç günden fazla kalanlardan ücret alınmaya başlanırdı. Ancak öğrenciler, âlimler ve bilginler hiçbir ücret ödmeden kervansaraylardan istedikleri sürece yararlanırdı. Hırsızlar tarafından soyulan şahıs gökyüzü ile ilgilenen bir bilgindi. Edirne'ye araştırma yapmak için gelmişti. Bazı Osmanlı bilginleriyle de görüşecekti. Bilgin,

huzuruna çıkınca,

- Nedir şikâyetiniz anlatın, diye sordu Sultan.
- Eşkıyaların saldırısına uğradım. Değerli eşyalarımı ve altınlarımı aldılar.
- Nerede?
- Ergene Nehri civarında.
- Zararın nedir?
- Eşyalarım ve altınlarımla birlikte toplam yirmi altın eder.

– Peki, ben devletin sultanı olarak uğradığınız zararı karşılayacağım. Size otuz altın veriyorum. İstedığınız kadar Edirne’de kalabilirsiniz. Her ihtiyacınız tarafımdan karşılanacak. Bilginlerimizle görüşüp birlikte çalışma yapmanızı da çok isterim.

– Elbette, zaten bunun için geldim. İlk önce Edirne’de daha sonra da İstanbul’da gökyüzü ile ilgili hesaplamalar yapmak istiyorum. Sizin de bilginlerinizin bu konuda epey ileride olduğunu duydum.

– Gökyüzü araştırmaları bizim için önemlidir. Namaz vakitlerini tespit etmek için gereklidir. Çalışmalarınıza devam ediniz.

– Her şey için teşekkür ederim.

Bilgin huzurdan memnun şekilde ayrılırken Sultan II. Murat, Mimar Muslihiddin’i çağırttı.

– Derhâl işe başlanmalı. Planlarını göreyim.

Mimar hazırladığı planlarını Sultan’a gösterdi.

– Devletlim nehrin ana yatağına köprü oturtacağız ama bildiğiniz gibi bataklık geniş bir bölge. Bataklığı geçmek için de köprüyü olabildiğince uzun yapmalıyız. Ölçümlerime göre 174 gözlü bir köprü gerekiyor. Nehrin üzerine gelecek gözleri büyük, bataklık bölgeye doğru olanları ise daha küçük yapmak istiyorum.

– Nehrin taşma dönemlerinde kimsenin ayağına çamur değmemeli. Köprü istediğiniz kadar uzun olabilir. İnşaata başlayın. Sık sık gelerek inşaatı denetleyeceğim.

– Ferman Padişah’ımındır.

– Kolay gelsin, her imkân emrine verilmiştir.

Mimar Muslihiddin, huzurdan ayrılınca yanına çalışacak işçileri, kullanılacak malzemelerin bazılarını alarak yola çıktı. Nehre gelerek çalışmaya başladı. Eşkiyalar kendisini engellemek isteseler de askerlerin koruması sayesinde bir şey yapamadılar. Yazın suyun en azaldığı dönemde kazıklar çakıldı; ustalar, işçiler arı gibi çalıştı. Bir zaman sonra köprünün iskeleti belli oldu. Sadece köprü yapıldığını düşünenler yanıldı. Öyle uzun bir taş köprü olacaktı ki dünyada henüz örneği yoktu. İnşaata ilerlediği bir gün Sultan maiyetiyle çıkageldi. Yapılan çalışmayı denetledi. Memnun kaldı.

Köprüyü görenler şaşırıyordu:

- Ne kadar uzun bir köprü olacak.
- Daha devam ediyor baksana.
- Bataklık alanın tamamı bu köprü ile geçilecekti.
- Eşkiya yatağıydı. Şimdi ne eşkiya kaldı ne de harami! Çekip gittiler.
- Bataklığı da kurutacaklarmış. Mimar öyle dedi.

Köprünün uzunluğu dilden dile anlatılıyordu. Pek çok insan köprüyü görmek için geliyordu. Devam eden inşaatı görünce hayret ediyorlardı. İşçiler durmadan çalışıyor, taşlar taşınıyor, yontuluyor, yumurtalarla, kireçle harç karılıyor; hazırlanan taşlar, tuğlalar bu harçla tutturuluyordu. Yıllar sonra köprü inşaatının sonuna gelinmişti.

Kışın yağın yağmur ve kardan dolayı debisi iyice yükselen nehir taşmıştı. Bitmek üzere olan köprüden geçişler başlamıştı. Ulaşım ne çamur ne bataklık ne de yükselen su engel olabiliyordu. Yolcular, askerler Ergene Nehri'ni köprü vasıtasıyla kolayca geçip yollarına devam ediyorlardı. Nihayet bir baharda inşaat bitti (1427-1443).

Sultan II. Murat köprüyü incelemek için geldi. Köprünün üzerinden iki-üç defa geçti. Bataklık bölgeye baktı. Yapılan işi çok beğenip Mimar Muslihiddin'i tebrik etti:

- Güzel bir eser ortaya çıkarmışsın. Uzun ve geniş bir köprü olmuş.
- Sultan'ım bildiğim kadarıyla dünyada en uzun taş köprü bu köprüdür. Uzunluğu 183,8 arşın (1.392 m) genişliği 7,2 arşındır (5,5 m).

– Bakımı, tamiri için buraya insan gerekli. Şu karşı yakaya Ergene adını vereceğimiz bir kasaba oluşturalım. Büyük bir cami yapılsın. Karşısında, diğer yakada bir köy meydana getirelim. Kasabayı ve köyü vergiden muaf tutalım, onlar da köprünün bakımını, tamirini yapsınlar. İnsanların ihtiyaç duyacağı imaretleri yapalım.

– Ferman Sultan’ımındır.

Yıllar sonra kasaba ve köy kurulmuştu. Sultan II. Murat kasabadaki caminin açılışına katıldı. Camide ilk namaz kılındı ve açılış ziyafeti verildi. Padişah ziyafet esnasında halka bizzat yemek dağıttı. Gece olduğunda ise caminin kandillerini de ilk defa kendisi yaktı.

Köprünün ulaşımına açıldığı günde mahşeri bir kalabalık birikmişti. Yeni kurulan kasaba ve köye taşınan insanlar ile merak edip köprüyü görmek için gelenler yapımı on yıl süren köprüyü hayranlıkla izliyorlardı:

- Ne kadar uzun bir köprü.
- Yapımı da çok zaman aldı.
- Çok güzel oldu.
- Söylendiğine göre dünyanın en uzun köprüsüymüş.
- Taştan yapılma 174 gözü var.
- Sultan da açılışa gelmiş.
- Sık sık köprünün yapımını denetledi. Her tülü imkânı seferber etti.

Kalabalık kenara çekildi ve Sultan II. Murat beyaz atının üzerinde köprünün başında durdu. Yanındaki hocalardan bazıları dua ederek açılışın hayırlı olması için niyazda bulundu. En önde Sultan olduğu hâlde diğerleri de arkasından gelerek köprü üzerinden atlarıyla geçtiler. Atların nallarından çıkan sesler etrafta yankılanırken bu kadar uzun köprüyü yaptırmak için her imkânı kullanan Sultan Murat sevinçliydi. Hem ordunun hem de ahalinin geçişi artık kolay olacak, eşkıyalar barınamayacaktı.

Sultan atının üstünde köprüden geçerken pek çok imar faaliyeti yapmak gerektiğini düşünüyordu. “Her şey devletimin ve milletimin faydası için.” diyor ve bu uğurda çok çalışacağına dair kendi kendine söz veriyordu.

Kısa zamanda büyük hayranlık uyandıran köprü herkesin dilinde Uzunköprü olarak kaldı, Bu isim günümüze kadar geldi.

Veba Salgını-1429

Bursa'da veba salgını ortaya çıktı. Küçük bir mahallede başlayan hastalık giderek yayıldı. Hekimler bir araya geldi ama hastalığın yayılması önlenemedi. Halk bu hastalıktan kırılmaya başlayınca Sultan II. Murat her çareye başvurulmasını ferman eyledi. Kitleler hâlinde gerçekleşen ölümlerden dolayı halk tedirgindi. Ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Yaşamaktan ümitlerini kesmiş gibiydiler:

- Veba her yanımızı sardı.
- Şehri âdeta istila etti.
- Hekimlerimiz de bu hastalığa bir çare bulamadı.
- Rüzgâr gibi yangın gibi yayılıyor.
- Hastalığın pençesine yakalananlar kurtulamıyor, hızla sağlıklarını kaybedip mum gibi eriyorlar.
- Bu gidişle bütün şehir yok olacak.
- Allah hâlimize acısın, bize yardım etsin.
- Duydunuz mu, Veziriazam Çandarlı İbrahim Paşa ile Emir Buhari de vebaya yakalanmış.
- Vah vah, çok üzüldüm.
- İnşallah kurtulurlar.

Şehir halkı her gün duyduğu ölüm haberlerine alışmıştı. Gün geçmiyordu ki birisinin komşusu, akrabası, eşi, dostu, kardeşi ölmesin. Bu salgın daha ne kadar sürecekti? Şehirdeki ahali sıranın kendisine geleceğinden endişe ediyordu.

Günler, aylar sonra nihayet hastalığın etkisi azaldı. Bir gün aldıkları haber şehir halkını derinden etkiledi, acılar içinde bıraktı.

- Veziriazam dün sabah ölmüş.
- Bugün öğlen de Emir Buhari vefat etmiş.
- Hastalığa dayanamadılar.
- Allah rahmet eylesin.

İREM BAĞINDA BİR MUHAMMEDİ GÜL AÇTI

Tahta geçtiğinden beri devlet işlerini yola koymak için çalışan Sultan II. Murat fırsat buldukça ilimle ilgileniyordu. Hayır işleri yapmayı çok seven Sultan “İleride tahtı oğluma bırakıp ibadetle, ilimle uğraşsam, sadece hayır işleri yapsam.” diye iç geçiriyordu.

Devletin işlerini yoluna koyabilmek için biraz daha çalışmalı, tahtta olmalıydı. “Bekleyeceğim.” dese de sabırsızlanıyordu. Tahtı oğluna bırakmalıydı. Oğlu Alaaddin büyümüşü, onu Manisa’ya vali olarak göndermişti. Devlet işleyişini öğrenip bir an önce tahta çıkmasını istiyordu. Yakında bir çocuğu daha dünyaya gelecekti. Düşüncelerinin asıl sebebi buydu. “Çocuklarımı çok iyi yetiştirmeli ve onların iyi eğitim almalarını sağlamalıyım. Onlara iyi hocalar tutmalıyım. Her alanda kendilerini iyi yetiştirmeliler ki bu devlet daha da büyüsün ve ilerlesin. Tahta yeni çıkan bir önceki padişahın hizmetlerinden fazlasını, daha iyisini yapmalı. Devlet böyle büyür. Mademki amacımız bir cihan devleti olmak, bunun gereğini de yerine getirmeliyiz. Devletimiz zengin olmalı, her yanda imar faaliyetleri gerçekleştirilmeli, fakir fukara doyurulmalı. İnsana hizmet gerekir. Bizler bunu destur bellemeliyiz.”

Sarayda fırsat bulduğunda kalemi eline alır, içinden geldiği gibi duygularını kâğıda aktarırdı. *Muradi* mahlasıyla şiirler yazmaya başlamıştı.¹ Bir divan hazırlamak istiyordu. Kendisi devlet işlerinden arta kalan vakitlerinde haftada iki gün şairlerle şiir üzerine sohbet ederken bilginlerle de son gelişmeler hakkında fikir alışverişi yapardı.

Kendi yazdığı bir iki beyti okuyarak şiir meclisini açar, diğer şairler de sırayla şiirlerini okurdu. Her hafta bir konu üzerinde saatlerce konuşurlardı.

Sultan II. Murat sanata ve sanatçıya önem verirdi. Bir yandan da Peygamberimizin müjdesine nail olmak için aklında daima İstanbul'un fethedilmesi konusu vardı.

İstanbul surlarını yıkmak için top modelleri araştırıyor, ustalarla istişare yapıyordu. Bir gün okuduğu kitabın etkisiyle düşünceye dalmıştı.

* * *

İlk çocuğu Alaaddin dünyaya geldiğinde Sultan II. Murat çok sevinmişti. Oğlunun büyüdüğünü gördükçe seviniyor ama onun sık sık hastalanması ise düşündürüyordu. Oğlunu Amasya'ya göndermişti.

Yakın zamanda eşi ikinci doğumunu yapacaktı. Sultan dua ediyordu. 29 Mart'ı 30 Mart'a bağlayan Pazar gecesinin seherinde, Edirne'de Cihannüma Sarayı'ndayken, sabaha kadar dilinde Fetih Suresi varken kapı çalındı.

– Gel!

– Efendim, sizinle görüşmek isterler.

– Gelsin.

Saygıyla içeri giren biri selam verdikten sonra Padişah'a,

– Devletlim müjdeler olsun. Eşiniz Hatice Halime Hüma Hatun bir erkek evlat dünyaya getirdi (30 Mart 1432).

Sultan Murat çok mutlu oldu:

– Bir oğlum mu oldu, diye sordu şaşkınlıkla.

– Evet, Padişah'ım bir oğlunuz oldu.

– Çok şükür Allah'ım. Sağlıklı mı? Ya eşimin sağlığı nasıl?

– Her ikisi de iyi Sultan'ım, merak etmeyiniz.

– Hamdolsun. Bana güzel bir haber getirdin, bu da benim sana ihsanım. Güle güle harca.

Müjdeli haber getirene bir kese altın verdi.

– Sağ olun devletlim.

– Çok şükür, *Sultan Murat'ın gül bahçesinde bir gül-i Muhammedi açtı*, dedi ve aklına oğlunun adını Mehmet koymak geldi. Adı Mehmet olsun. Adıyla çok yaşasın ve ben İstanbul'u alamazsam İstanbul'u almak oğlum Alaaddin'e ya da Mehmet'e

kısmet olsun. Peygamberimizin kutlu duası onların üzerine olsun.

Sultan II. Murat sevinç içinde oğlunu görmeye gitti. Onu kucağına alarak kulağına ezan okuyarak “Mehmet” ismini söyledi.

– Mehmet, Mehmet, Mehmet.

Sarayı çevreleyen dış surlarından yedi adet top atışı yapılarak şehzadenin doğduğu ilan edildi. Yine Sultan’ın emriyle halka ve askere bahşişler dağıtıldı. Sarayda beşik alayı düzenlendi. Veziriazam Çandarlı Halil Paşa çok özenle yapılmış güzel bir beşik gönderdi. Beşik Valide Sultan dairesine götürüldü, Şehzade Mehmet o beşiğe yatırıldı. Sultan “Bakımıyla Daya Hatun ilgilensin.” diye ferman eyledi.

İstanbul’un Fethini Şu Çocuk ile

Bizim Köse Görecek

Sultan II. Murat o dönemde iyi tanınan Hacı Bayram Veli ile görüşmek istemişti. Çünkü Ankara’da dergâh kuran veli ile ilgili şikâyetler vardı. Kendisine pek çok insanın bağlı olduğu, bunların bir gün devlete karşı ayaklanmasının mümkün olduğu yönünde endişe belirmişti. Padişah durumu anlamak için adını çokça duyduğu Hacı Bayram Veli’yi Edirne’ye davet etti. Onunla tanışıp konuşunca kendisinin ne denli âlim, devletine bağlı birisi olduğunu anladı. Sık sık sohbet ettikten sonra Ankara’ya dönen ama Edirne’ye tekrar gelen Hacı Bayram Veli ile yine derin bir sohbe dalmıştı. O gün Hacı Bayram Veli’nin yanında Akşemsettin de vardı. Sultan onun sohbetinden de etkilenmişti. Aklında İstanbul’u fethetme düşüncesini çıkarmayan Sultan II. Murat aklındakini söylemeden edemeyeceğini anlayınca,

– İstanbul’un fethinin müyesser olması için bize dua etseniz, dedi.

Az ötedeki Şehzade Mehmet’e gözü ilişen Hacı Bayram Veli güldü:

– Sultan’ım, Allah sizin ömrünüzü uzun ve devletimizin ömrünü ebedi kılsın. İstanbul’un fethini ne sen ne de ben görebileceğiz.

– Fetih bana kısmet olmayacak mı?

– Hayır, Şehzade Mehmet ile şu bizim Köse, İstanbul’un fethini görecek.

II. Murat, bu sözler üzerine biraz mahzun olsa da fethin oğlu tarafından

gerçekleştirileceği tahmininde bulunan Hacı Bayram Veli'ye baktı:

– Siz büyük bir veli ve âlimsiniz. Ben de şehzademi en iyi şartlarda yetiştirmek isterim. Akşemsettin oğlumun hocası olsun. Onu yanından bulunsun, ilminden yararlanırsın dilerim.

Hacı Bayram Veli, Akşemsettin'e döndü, gülümsedi:

– Siz nasıl uygun görürseniz, dedi.

Hacı Bayram Veli Ankara'ya dönerken Akşemsettin sarayda kaldı. Şehzade Mehmet'in hocası olarak eğitimi ile yakından ilgileniyordu. Şehzade Manisa'ya vali olarak gönderildiğinde de yanında bulunacaktı.

Selanik'in Fethi

Sultan II. Murat devlet işleri ile uğraşırken zaman zaman tahtı Alaaddin'e devretmeyi aklından geçirse de devletin durumu ve oğlunun küçük olmasından dolayı böyle bir şeye imkân olmadığını biliyordu. Bir süre daha devlet yönetiminde bulunmalı, padişahlığı sürdürmeliydi. Bu arada Balkanlarda karışıklıklar çıkmış, bazı fırsatlar doğmuştu. II. Murat Balkanlara yönelmeyi, orada kalıcı olmak gerektiğini, kaybedilen Balkan topraklarını tekrar ele geçirmeyi düşünüyordu. İlk önce Selanik'i fethetmekle başlamalıydı. Venedikliler Selanik Kalesi'nde kuvvet bulunduruyor, kaledeki askerlere yardım ediyorlardı. Onlar daha fazla kaleye yerleşmeden Selanik'i almalıydı. Bunun için fırsat kollamaya başladı. Ordudan sefer hazırlıklarının yapılmasını istedi. Venediklilerin baharda büyük kuvvetlerle ve donanmayla Selanik'e geleceğini haber alınca hareket etmeye karar verdi. Şubat ayında sefere çıktı (1430). Kışın ağır şartlarına, uzun yola rağmen iyi hazırlanan ordu Selanik önlerine geldi. Kaledelikler bir sabah kalktıklarında binlerce Osmanlı askerinin kaleye saldırmak için kar üzerinde hazırlık yaptığını görünce şaşırdı:

- Bu mevsimde buraya nasıl gelebildiler?
- Onları Balkanların kışı da durduramamış.
- Sultan Murat kaleyi ele geçirmeden buradan gitmez.
- En iyisi Venedik donanmasını yardıma çağırarak.
- Takviye gelmeli, aksi hâlde kale çok fazla dayanmaz.

- Donanma bu hava şartlarında gelebilir mi?
- Gelmezse hâlimiz nice olur?

Kaledekiler donanmanın yardıma gelmesi için çareler ararken Osmanlı ordusunun başında bulunan Sultan Murat kaleyi ele geçirmek için acele ediyordu. Çünkü Venedik donanmasından yardım istendiğini öğrenmişti. Donanma gelmeden kaleyi fethetmeliydi.

Ordu komutanlarına kalenin en kısa sürede ele geçirilmesini emretti. Osmanlı birlikleri yaklaşık bir ay sonra, 29 Mart'ta sabaha karşı kaleyi uzun bir kuşatmanın ardından fethetti. Selanik Kalesi, Venedik donanması gelmeden ele geçirildi. Böylece Yıldırım Beyazıt'ın dönemindeki Balkan toprakları yeniden kazanıldı. Selanik'in ele geçirilmesiyle birlikte Arnavutluk ve Epir de Osmanlı hâkimiyetine girmiş oldu. Bosna Kralı, Mora Despotu ve Bizans İmparatoru vergi ödemek zorunda kaldı. Ayrıca bir sene sonra Rumeli Beylerbeyi görevini sürdüren Sinan Paşa da Yanya Kalesi'ni ele geçirince Selanik'in güvenliği tamamen sağlandı.

Macarlar

Daha önce Macarlarla yapılan üç yıllık anlaşmanın sonuna gelinmişti. Macar Kralı Sigismund, Selanik'in fethine rağmen Bosna, Sırbistan ve Tuna bölgelerinde hak iddia ediyor ve bu hâkimiyetinin Sultan II. Murat tarafından da kabul edilmesini istiyordu. Bu isteği Padişah tarafından reddedildi. Macarlar, 1435 yılında Şahruh'un Osmanlı sınırına doğru saldırıya geçmesi üzerine bekledikleri fırsatın çıktığını düşündü. Saldırmak için fırsat kolladıysa da Sultan Murat, Şahruh'un saldırılarını önlediği gibi Karaman'a doğru sefere çıktı. Konya, Beyşehir ve Hamid ili tekrar ele geçirildi.

Macar Kralı Sigismund vefat edince ülkede kargaşa baş gösterdi. Anadolu'daki tehlikeleri bertaraf eden II. Murat söz konusu iç karışıklıktan yararlanmayı düşünüp hazırlık yaptı. Özellikle Sırların ve Macarların dayanışmasını önlemek için hızla hareket etmek gerektiğini anladı. Sırlara ait Semendire Kalesi'ni ele geçirdi. Böylece Sırlarla Macarların bağlantısı kesildi. Ardından Belgrad kuşatıldı (1440). Kale, kuşatmaya altı ay direndi, sonrasında

kuşatmadan vazgeçildi.

Yeni Macar Kralı, Erdel bölgesine Hunyadi Yanoş'u voyvoda yaptı. Hunyadi, Semendire'yi Osmanlılardan geri aldı. Üst üste zaferler kazandı. Hatta Bosna'daki Osmanlı kuvvetlerini de buradan çıkardı. 1441 yılında Şehabeddin Paşa ordusuyla birlikte pusuya düşürölüp bozguna uğratıldı. Bütün bu son gelişmelerden ümitlenen Avrupalılar, Osmanlı Devleti'ne karşı yeni ve büyük bir ordu hazırlamak gerektiğine inandılar. Hunyadi Yanoş'un son zaferleri onlara güven vermişti. Balkanlardaki bu ilerlemeden cesaret alan biri daha vardı o da Karamanoğlu İbrahim Bey'di. Ordusuyla Sultan II. Murat'ın daha önce ele geçirdiği Beyşehir'i ve Akşehir almak istedi. Konya üzerine yürüyen Padişah, Rumeli'deki karışıklıkları da dikkate alarak İbrahim Bey ile barış yapıp Edirne'ye dönmek zorunda kaldı.

Osmanlılara karşı zafer kazanan Macarlar iyice cesaretlenerek ilerlemeye devam ettiler. Macar Kralı Yanko, Sırp, Macar ve Bulgar birlikleriyle 1443 yılında Tuna'yı aştı Bulgaristan içlerine yürüyerek Niş ve Sofya'yı ele geçirdi. Meriç vadisine yakın Balkan Dağlarına kadar geldi. II. Murat ilerleyen küçük Haçlı ordusunu İzledi Geçidi'nde durdurmayı başardı.

TAHTI OĞLUMA BIRAKIYORUM

Osmanlı Sultanı II. Murat son dönemlerdeki toprak kayıplarından ve Macarların önderliğindeki Balkanlardaki ilerleyişten üzüntü duyuyordu. Sınırlarına doğru gelen ordunun önüne geçmek için hazırlıklara başlamıştı. Askerini denetlediği, hazırlıkları gözden geçirdiği günlerden birinde bir habercinin saraya doğru geldiğini gördü. Habercinin gelişinden kara haber

getirdiği belli oluyordu.

Atı neredeyse çatlayacaktı, sahibinin yönlendirmesiyle son gayretiyle koşuyordu. Haberi Padişah'a nasıl söyleyeceğini düşünen haberci, sıkıntıdan boncuk boncuk terliyordu.

Sultan II. Murat'ın askerleriyle birlikte olduğu bölgeye varınca atından atladı, koşarak Padişah'a doğru ilerledi. Nöbetçiler tarafından durduruldu:

– Haberciyim, Sultanımıza çok önemli haber getirdim, deyince kendisini bıraktılar.

Haberci Padişah'ın huzuruna çıktı. Söze nasıl başlayacağını bilemiyordu. Onun bu hâlini gören Sultan:

– Evladım, anlıyorum ki kederli bir haber getirmişsin. Haber nedir, oğlum Alaaddin mi yoksa?

– Ne yazık ki öyle Sultan'ım. Karaman seferinden döndüğünde hastalanıp vefat etti.

Sultan Murat önce bir şey diyemedi. Öylece durdu. Oğlunun ani ölümünden dolayı şaşkıındı. Tahtı ona bırakmayı düşünürken Şehzade Alaaddin ölmüştü:

– Allah verdi Allah aldı, diye zorlukla konuştu.

Oğlunun ölümü Sultan'ı o kadar etkilemişti ki ona pek çok şey anlamsız gelmeye başlamıştı. Ne tahtta gözü vardı ne de sultanlıkta. Sultan artık oğlu Mehmet'in biraz daha büyümesini bekleyecekti. Şimdilik gayret etmeli, devlet işlerini idare etmeliydi.

Macarlar Meriç'in kuzeyine kadar gelmişken bu fırsatı değerlendirmek amacıyla olan Karamanoğlu İbrahim Bey tekrar harekete geçti. İçin için seviniyordu:

– Sultan Balkanlardan da sıkıştırılıyor. Macar Kralı Yanko, Meriç'in kuzeyine dek geldi. Oğlu Alaaddin de öldü. Sultan uzun süre bir şey yapamayacak, Anadolu'ya gelemeyecektir. Derhâl harekete geçip alamadığım Akşehir'i, Beyşehir'i ele geçirmeliyim. Sultan Balkanlardan Macarların seferini bekleyeceği için üzerime orduyla da gelemes. Bu da benim işime gelir.

Hiç vakit kaybetmeden ordusunu hazır edip sefere çıkan Karamanoğlu

İbrahim Bey Beyşehir ve Akşehir üzerine yürüdü. Burasını topraklarına kattı.

Ardından Ankara ve Karahisar taraflarına yönelerek bu bölgeyi de ele geçirdi. Sık sık keşif birliklerinden haber alıyor, ona göre sefere devam ediyordu:

– Osmanlı birliklerinden haber var mı?

– Yok.

– O zaman ilerleyelim. Ankara'yı aldık, sıra Sivrihisar ile Beypazarı'ndadır. İleri!

Üzerine yürüdüğü şehirleri de ele geçirdi.

Sultan, bu haberleri alınca üzülmeden edemedi. Balkanlardan gelecek tehlikenin önüne geçmeliydi. Veziriazam Çandarlı Halil Paşa kendisine,

– Devletim nicedir savaş meydanlarındasınız. Şehzadenizin ölümü de sizi çok etkiledi. Tahtı oğlunuza bırakmayı da düşünürsünüz. Macar ve Sırp krallarıyla anlaşma yapmak bir süre için iyi olacaktır. Yine de ferman Padişahımızdır, dedi.

Sultan bu isteğini bir süreliğine ertelemek zorunda kalmıştı ancak bir ümidi daha vardı. O da oğlu Mehmet'in tahta geçmesiydi. Anlaşmalar yapıp uzun süre saldırmazlık söz konusu olunca tahta geçecek oğlunun daha rahat edeceğini umuyordu. Bu düşünceyle de 1443 yılında Macar Kralı Yanko ile Edirne'de Segedin Anlaşması'nı imzaladı. Anlaşma on yıllık yapılmıştı. Böylece, Sırbistan ve Eflak Osmanlı hâkimiyetinden çıktı. Tuna doğal sınır olarak kabul edildi. Karamanoğlu İbrahim Bey'e de Göller bölgesini verip onunla da anlaştı. Gerek batıdan gerekse doğudan bir saldırı olmayacaktı. Kendisi rahatlamıştı. Yaptığı anlaşma ile Balkanlardan bir saldırı beklemeyen Sultan II. Murat Manisa'da bulunan on üç yaşındaki oğlu Mehmet'i Edirne'ye çağırarak Osmanlı Devleti'nin yeni padişahı olarak tahta geçirdi.

– Oğlum artık taht senindir. Ben yorulдум. Dinlenmek ve ilim irfan ile daha çok zaman geçirmek için tahtı sana bırakıyorum. Yanında bulunan tecrübeli paşalar ve komutanlar sana yardım edeceklerdir. Yaptığım anlaşmalar ile devletimize gerek doğudan gerekse de batıdan yapılacak saldırıların önünü kestim. Bir süreliğine ordu sefere çıkmak zorunda kalmayacak.

Şehzade Mehmet, babasının bu ani kararından şaşkındı. Ne diyeceğini bilemedi:

– İnşallah dediğiniz gibi olur. Ancak devlet yönetiminde ne olur bilinmez, diyebildi.

– Bu yüzden daima dikkatli ve uyanık olacaksın oğlum. Sana tavsiyem şudur ki Halil Paşa’yı sadrazamlığa, Molla Hüsrev’i de kazaskerliğe ata. Şehabettin ve Sarıca Paşa’yı yanından ayırma. Onlar sana her türlü yardımı yapacaktır.

– Ya sen?

– Ben de eğer ihtiyacın olursa elbette yardım edeceğim.

– Pekâlâ.

Sultan, tahta oğlu Mehmet’i geçirdikten sonra İshak Paşa’yı ve bazı yöneticileri alarak Manisa’ya gitti (1443). Şehre vardığı akşam defterine şu beyti yazdı:

Varalım bir iki gün zikrederim Mevlâyı,

Bize mi ısmarladılar yalan dünyayı.

II. Murat Manisa’ya gittiğinde ilim sohbetlerine, şiir meclislerine daha çok vakit ayırmaya başladı. Anlaşmalar yaptığından devletin bir süre ne içte ne de dışta savaşıacağını düşünmüyordu. İçi rahatı.

Tahtta on üç yaşında II. Mehmet vardı.

Bu kadar genç yaştaki bir şehzadenin padişah olması Osmanlı Devleti’nin düşmanlarına beklediği fırsatı verdi.

Yıllardır Osmanlı’yı uğraştırmış, sefer üstüne sefer düzenlenmiş olan Karamanoğlu İbrahim Bey, II. Murat’ın inzivaya çekilmesine hem şaşırılmış hem de bunu fırsat bilerek şöyle demişti:

– Murat aklını kaçırmış olmalı. Tecrübesiz ve muktedir olmayan şehzadeyi tahta oturttu. Kendisi dağ başlarında dolaşıyor, ilim meclisleri düzenliyor. Harekete geçmenin tam zamanıdır.

Ayrıca Macar Kralı’nı da Osmanlı Devleti üzerine sefer düzenlemek için kışkırtıyordu:

– Şimdi tam zamanıdır. Sizler batıdan, bizler doğudan Osmanlı Devleti’ne

saldırabiliriz. Bu saldırıları eş zamanlı yaparsak çocuk denecek yaştaki padişah şaşıracaktır. Bize karşı başarılı olamaz. Bu fırsatı değerlendirmeliyiz. Ben en kısa sürede hazırlıklara başlıyorum, sizler de sınırı geçmek üzere orduyla hareket ediniz.

II. Mehmet'in tahta oturmasının üzerinden on gün bile geçmemişken Karamanoğlu İbrahim Bey saldırılara başladı. Üstelik II. Murat ile anlaşırken ikisi de Kur'an-ı Kerim üzerine, Macar Kralı Vladislas da İncil üzerine yemin etmişti. Anadolu'da İbrahim Bey'in harekete geçti.

Papa'nın Macaristan vekili olan Kardinal Jülyen Sezarini Macar Kralı'nın kışkırtıyordu:

– Karamanoğlu Anadolu'da harekete geçti. İstanbul bizim yolumuzu gözlüyor. *Bunların ümidini boşa mı çıkaracaksınız? Kendi istikbalinizi de mi ayaklar altına alacaksınız! Sizin esas yemininiz müttefiklerinizle değil Tanırınızla ve Hristiyan kardeşlerinizledir. Bu yemin, Hristiyanlık düşmanlarına karşı yapmış olduğunuz ihtiyatsız ve yersiz yemini bozar. Papa yeryüzünde Hz. İsa'nın vekilidir. Onun muvaffakı olmadıkça ne bir yemin yapmakta serbest olabilirsiniz ne de bir vaatte bulunmakta. Papa'nın kutsal adına ihanetinizi af ediyorum, şan ve şeref yolunda bana uyunuz. Yemininizi bozmak için içinizde şüphe kaldıysa vebal ve cezası benim üzerime olsun!*² Fırsatları değerlendirme zamanıdır. Yemini bozarak harekete geç. Üstelik sana yardım edecek Avrupa devletleri de var. Hele tahtta çocuk denecek yaşı bir padişah varken bu fırsat her zaman ele geçmez.

Macar Kralı Vladislas bu sözlerden cesaret alıp yemini bozmayı düşündü.

Bizans İmparatoru da Macar Kralı'na mektuplar göndererek Anadolu'da beyliklerin tekrar saldırıya geçtiğini, kendisinin de büyük bir ordu ile Osmanlı Devleti üzerine yürümesi gerektiğini, İstanbul'dan destek vereceklerini belirtiyordu. Bizans'ta bulunan Haçlı donanmasının Edirne'ye geçmesinin mümkün olmadığını da ifade ediyordu.

Macar Kralı gelen haberler, destek sözleri ve kışkırtmalar üzerine Osmanlı Devleti'ne karşı büyük bir ordu hazırlamaya girişti. Ancak kendisine Macar Orduları Başkomutanı Hunyadi Yanoş karşı çıktı:

– Acele etmeyiniz. Bu Osmanlı Devleti’dir, Padişah tecrübesizdir ama yanındakiler gayet tecrübelidir. İyi düşünün derim.

– Düşünmeye gerek yok. Bu fırsat elimize bir daha geçmeyebilir. Hem neden endişelenirsin? Asker, çocuk yaştaki Padişah’ın her dediğini yapacak mı? Vakit kaybedemeyiz. Bu sefere katılırsan seni Bulgaristan Kralı yapacağız. Korkma ve endişe etme. Osmanlıları kolayca yeneceğiz. Bize karşı koyamazlar.

Hunyadi Yanoş daha fazla karşı çıkmanın anlamsız olduğunu düşündü. Nasıl olsa kendisi de Bulgaristan Kralı olacaktı. Anlaşma şartlarına uyararak Osmanlı Devleti tarafından Hristiyanlara bırakılan kalelere yerleşmek için savaş ilanını eylül ayına kadar geciktirdi. Kalelere yerleştildikten sonra da Osmanlı sınırını geçerek saldırdı.

Uzun bir süre savaş olmayacağı zannına kapılan saraydaki devlet yetkileri saldırılardan dolayı şaşkıındı. On yıllığına anlaşma yapılmıştı ama Karamanoğlu doğudan saldırıyordu. Bu durum, sarayda büyük bir endişeye sebep oldu. Akıllarına anlaşmadan önce Osmanlı ordusunun geri çekilmesi geliyordu. Büyük bir ordu ile karşılaşılırlarsa yine geri çekilirse, yenilirse bu devletin hâli ne olurdu? Üstelik tahtta çocuk yaştaki padişah vardı. Tecrübeli olan babası Manisa’daydı. Şimdi ne yapacaklardı?

Padişah II. Mehmet hemen devlet erkânını toplayarak olan biteni anlattı. Çare olarak babasından yardım istemek gerektiğini bildirdi. Bu istek diğer idareciler tarafından da beğenildi. Kendisinden Edirne’ye dönmesi istenildiğinde Manisa’da bulunan II. Murat:

– Oğlum padişahdır. Devleti ve milleti o yönetmelidir. Ben burada ibadetle, ilimle, sohbet meclislerinde bulunuyor, dinleniyorum. Padişah kendisi ise devlete sahip çıkıp korusun, diye haber yolladı.

Bu cevap kısa sürede Edirne’deki Mehmet’e ulaştırıldı. Genç padişah böyle bir cevabı beklemiyordu. Sarayda endişe büyümüşü. En tecrübeli devlet yöneticileri dahi Macar Kralı’nın büyük bir ordu ile sınırları geçmesinden dolayı kaygılıydı. Üstelik II. Murat Manisa’dan oğluna “Padişah sensin, gereğini yap.” diye haber göndermişti. Nasıl bir tedbir düşüneceklerdi? Gelen ordu nasıl durdurulacaktı?

Padişah Mehmet saraydaki telaşı ve endişeyi görse de gayet sakindi. Onu bu şekilde görenler şaşıyordu:

- Padişah çok sakin.
- Macar ordusu sınırı geçti ama Padişah'ta telaş yok.
- Bir bildiği var demek ki.

Birkaç gün sonra Padişah devlet idarecilerini topladı ve onlara şöyle dedi:

- Babamı göreve çağıracağım.
- Ama gelmedi.
- Gelmeyeceğine dair haber gönderdi.
- Gelecektir.
- Ya gelmezse?

– Ona yle bir şey yazacağım ki gelmek zorunda kalacak. Siz merak etmeyin ve endişelenmeyin. Ordu da sefer için hazırlıklarına derhâl başlasın. Macarları durdurmanın yolunu elbette bulacağız.

- İnşallah.

Bunun zerine ktibi çağırtıp ona şunları yazdırdı:

– Devletli babam, devletimiz ve dinimiz tehlike altında. Eğer padişah siz iseniz buyurun ordunun başına geçin. Yok eğer padişah bensem işte ferman eyliyorum ki orduma başkumandan olarak sizi tayin ettim, derhâl gelip görevinizin başına geçin!

Mektubu okuyan II. Murat'a merakla bakanlar kendisinin bir şey demesini bekledi. Onun Edirne'ye gideceğini tahmin etmiyorlar, bir önceki cevapla aynı şekilde karşılık vereceğini düşünüyorlardı.

– Padişah beni ordunun başkomutanı yapmış. Geri dönmek zorundayız, dedi II. Murat.

Derhâl yola ıktılar.

O sırada İştambul'da bulunan Venedik donanması Çanakale Boğazı'nı kapatmış II. Murat'ın Edirne'ye geçmesini önlemek amacındaydı. Sefer hazırlığını tamamlayan Macar ordusu ise ilerleyişine devam ediyordu.

Edirne'de Yangın

Edirne şehrindeki halkı endişe sarmışken ve herkes bir an önce II. Murat'ın gelmesini beklerken akşamüstü bir evde başlayan yangın hemen yan evlere sıçradı. Hızla şehirde yayılmaya başladı. Etraf göğe doğru yükselen alevlerden dolayı gündüz gibi olmuştu. Sert esen poyraz sebebiyle yangın çarşılarla doğru ilerliyordu. Bu arada ahali ve asker yangının önüne kesmek için çabalıyordu. Devlet yetkilileri ve halk, çıkan yangını pek hayra yormadı:

- Bu uğursuzluk.
- Demek ki Macar ordusu Edirne'ye kadar gelecek.
- Ya şehri de ele geçirirlerse?
- Hâlimiz ne olur.
- Murat Sultanımız bir an önce gelse...
- Kâbus gibi. Tam bir felaket.
- Korkarız ki böyle giderse yangın şehrin tamamını kaplayacak.
- Yangın Edirne'yi yok edecek. Çarşıların çoğu yanmış. Binlerce ev küle dönmüş.
- Rüzgâr durursa belki yangın yavaşlar.

Edirne'nin büyük bir kısmı kül olmuşken rüzgâr şiddetini kaybetti, ardından yağmur başladı. Askerin ve halkın gayreti ile yangın söndürülmüştü. Şehir ilk defa bu kadar büyük bir yangın felaketi yaşamış, binlerce insan evsiz kalmıştı. Zarar çok büyüktü.

HAÇLILARA KARŞI

Varna Savaşı (9/10 Kasım 1444)

Yeni padişahın hazırlıklardan haberdar olmaması için hızla hareket etmek isteyen Haçlı ordusu Türklerin Rumeli'den tamamen atılabileceği inancına

kapılmıştı. Bunun için Papa'nın da yardımıyla büyük bir ordu hazırlanmıştı. Her ihtimale karşı Bizans İmparatorluğu Çanakkale Boğazı'nı ulaşımına kapatmıştı. Hem Osmanlı donanmasının hem de Edirne'ye gitmek için yola çıkan II. Murat'ın gelişini önlemek amacıyla her türlü tedbir alınmıştı.

Macarlar, Osmanlıların Tuna Nehri'nde kullanmak üzere yaptıkları 28 Osmanlı gemisini yaktı. Balçık Muhafızları kalelerinin sağlamlığına güvenerek üzerlerine gelen büyük orduya karşı koymak istedi ve 5.000 şehit verdi, kale Haçlı ordusunun eline geçti. İlerleyen ordu Varna'yı ele geçirdi. Haçlı ordusu ilerlemeye devam ederken Osmanlı ordusu başkomutanı tayin edilen II. Murat ise Çanakkale Boğazı'nın tutulduğunu görünce Kocaeli üzerinden Üsküdar sahillerine geldi. Burasının da Bizans gemilerinin ablukasında olduğu görülünce Karadeniz kıyısına çıkıldı, Cenevizli kaptanlarla altın karşılığında anlaşarak Rumeli'ye oradan da Edirne'ye geçildi. Haçlı ordusunu karşılamak üzere daha önce hareket eden Karaca Bey'e yardım etmek üzere yola çıkıldı.

Osmanlı ordusunun sağ kanadındaki Rumeli askerine Beylerbeyi Davut Paşa, sol kanadındaki Anadolu askerine Beylerbeyi Karaca Paşa komuta edecekti. Padişah ve beraberindeki birlikler ise merkezde yer alacaktı.

Haçlı ordusunun sol kanadına Drakula'nın komutasındaki Eflak askeriyle Macar Birlikleri yerleşmişti. Ordunun asıl kuvveti sağ kanatta toplanmıştı.

Askerin çokluğuna güvendiğinden kesin zafer kazanacağı inancında olan Macar Başkumandanı Hunyadi Yanoş sağ kanattan savaşı başlattı ve karşısındaki Osmanlı'nın sol kanat kuvvetlerine saldırdı. Çok kuvvetli Haçlı birliklerine karşı askeriyle cesurca ve kahramanca çarpışan Karaca Bey kendisinden iki kat daha üstün düşmana karşı koydu ancak şehit düşünce emrindeki askerleri geri çekilmeye başladı. Sağ kanat Haçlı ordusu ilerleyince sol kanattaki Eflaklılar da saldırıya geçip Osmanlı birliklerini güç duruma düşürdü. İşte o anda merkezde bulunan Başkomutan II. Murat, birliklerini bu ilerlemeyi durdurmak üzere öne çıkardı. Yapılan çarpışmalarda Osmanlı askeri Haçlı ordusuna galip gelmeyi başardı. Muharebe meydanındayken Koca Hızır adındaki bir cengâver Macar Kralı Viladislas'ın atını öldürüp kendisini de yere düşürdü. Macar Kralı'nı da

öldürdüğünde Haçlı ordusu hızla geri çekildi.

Osmanlı ordusundaki kösler ve mekkâreler zaferi ilan etmek için çalışıyordu, meydan zafer nidalarıyla inledi. Bu, Osmanlı Devleti'nin Haçlı ordusuna karşı kazandığı üçüncü zaferdi.³

II. Murat, ele geçirilen Haçlı komutanlarına ve yöneticilerine ait iki bin araba değerli eşyayı ganimet olarak askere paylaştırdı.

Zaferin ardından emrindeki pek çok komutan ve idareci II. Murat'ın tekrar tahta geçmesi için ısrar etti:

- Sultan'ım tahta siz geçmelisiniz.
- Yeni padişahımız daha çok genç, tecrübesiz.
- Bu saldırlar sürüp gider.
- Manisa'da değil, Edirne'de olmalısınız.
- İnzivaya çekilmeyi düşünmeyin. Devletin size ihtiyacı var.

II. Murat ricalara karşı:

– Ben padişahımın bana verdiği görevi yerine getirdim. Padişah hâlâ Edirne'deki oğlum Mehmet'tir. Devleti idare edecek kadar kabiliyetlidir. Kendisini iyi yetiştirmiş, iyi bir eğitim almıştır. Genç olmasına rağmen her şeyin üstesinden gelecektir, dedi ve Manisa'ya geri döndü

Zaferden sonra Varna Fetihnamesi'ni yazdırmıştı.

Varna Fetihnamesi

Nîmet ve ihsanlarıyla bütün varlıkları kuşatan Allah, Müslümanları idare edip onların meselelerini halletmek ve müşkilatlarını defetmek vazifesini yerine getirerek, onları rahat ve huzura kavuşturmayı bizim hükümdarlığımıza bağışladı. Rabbani inayeti, sübhâni himayesiyle de devletimizi sarsılmaz, saltanatımızı köklü ve sağlam, memleketimizin nizamını ahenkli eyledi. Bizlerin de bu hizmetlerde izzetli olduğu kadar merhamet sahibi olmamızı diledi. Her vakit ve anımızda bizlere türlü yardımlarını tecelli ettirdi. Bizleri, ilim, irfan ve basiret sahibi, merhametli ve cömert kaldı. Ankebût Sûresi'nin 69. ayet-i kerimesindeki ilâhi fermanımı gönümûze yerleştirdi. Ayrıca Al-i İmran Sûresi'nin 169 ve 170. ayet-i kerimelerindeki: “Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın! Bilakis onlar diridirler. Rablerinin katında rızıklandırılırlar. Fazlı keremi ile Rablerinden gelen nimetler sayesinde huzur ve ferahlık

icindedirler.” müjdelerine mazhar eyledi.

Bizler de O'nun ebedî ve sayısız ihsanlarının şükrünü yerine getirebilmek için bütün günlerimizi, senelerimizi, İslâm dinine hizmete, Allah Teâlâ'nın bize emaneti olan insanları ruh, düşünce, beden ve dünyalık bakımından saadet ve selâmete kavuşturmaya adadık. İnsanlığın dünyevî ve uhrevî huzur ve saadeti, yalnız İslâm dinine uymakla tahakkuk edebileceğinden, biz de bütün ömrümüzü, her şeyimizi Muhammed Mustafa Aleyhisselâm'ın dinini, sancığını yüceltmeye, O'nun dinini bütün insanlara ulaştırmaya, O'nun sünnet-i seniyyesini yayıp canlandırmaya hasreyledik.

Dünyada yegâne gayemiz ve maksadımız, samimi olarak budur. Bu halis niyet ile beldeler zaptederek, Allah Teâlâ'nın kullarının dertlerine çare, yaralarına merhem ulaştırdık. Allah yolunda cihat için gerekli her türlü alet, edevat ve silâhın en iyisini hazırlayıp yeryüzünde fitne ve fesat çıkaranlar ile harp edebilmemiz için lâzım gelen her şeyi teminde dakika gecikmedik; bir anımızı boş yere harcamadık; idaremiz ve sorumluluğumuz altında bulunan her çeşit millet ve insana adalet ile insaf ile muamelede asla kusur etmedik. Daima şefkat ve merhamet duyguları ile davrandık.

Bu mübarek devletin kuruluşundan şu ana gelinceye kadar niyet ve hâlimiz hep böyle olmuştur. Bizim hükümdarlığımızın altında milyonlarca insan saadete kavuştu; huzur ve refah, adalet ve şefkat ile muamele gördü. Mübarek kılıcımızı ve her türlü silâhı, inatçı, hain, ahmak din düşmanlarına ve yere batasınca küffar üzerine sevk ettik... (...)

Netice olarak, bütün âleme, bütün Müslümanlara gerekli olan şudur ki bu büyük fethi bildiren fetihnâmeyi minberlerde bütün Müslümanlara ilan edip bildireler. Allah Teâlâ'nın bu muazzam nimetini düşünüp kıymetini iyi anlayarak güçleri ve imkânları nispetinde Cenâb-ı Hakk'a şükredeler. Hayır ve hasenat işleyip sadakalar vereler ki Allah Teâlâ, din-i İslâm'a yaptığı bu yardımı artırsın! Dinimizi ve devletimizi daha muhkem hâle getirsin! Bizi bu saadetten ayırmasın!

Bu fetih, bütün Müslümanlara bildirilsin; saadet ve devletimizin devamı için dua buyursunlar. Duadan asla geri durmasınlar.

Vesselâm.¹

İlk Yeniçeri İsyanı-1446 İlkbaharı ve

II. Murat'ın Tekrar Tahta Geçmesi

Osmanlı Devleti'nin nice zaferler kazanmasında önemli rol oynamış yeniçeriler ilk defa isyan etmişti. Edirne'de çıkan yangını bahane ederek gerekli tedbirlerin alınmasını istemiş, Süleyman Paşa'nın konağını basmışlardı. Paşa konaktan kaçarak yeniçerilerin elinden kurtulmuş, Padişah II. Mehmet'in yanına sığınabilmişti.

Yeniçeriler bir tepeye çıkarak şikâyetlerini tekrar dile getirdi. Onları yatıştırmak için Sadrazam Halil Paşa her yeniçeri başına yarımşar akçe vererek isyanı bastırmak istedi. Ancak Yeniçeriler eksik ulufe verilmesine tepki gösterip ulufenin tamamlanmasını istediler. Bunun üzerine II. Mehmet, yeniçerilere ulufenin tam olarak verilmesini istedi. Yeniçerilerin toplandığı bu tepeye de Buçuktepe adı verildi. Bu olay tarihe de *Buçuktepe Yeniçeri İsyanı* olarak geçti. Ancak kalkışmadan etkilenen İshak Paşa ve Beylerbeyi Umuroğlu söz birliği ederek II. Murat'ın tekrar devletin başına geçmesini istedi. Ayrıca Manisa'da yanında bulunan Sarıca Paşa'ya da durumu bildirerek II. Murat'ı ikna etmesini istediler. Ayrıca Haçlı ordusu yenilginin intikamını almak için tekrar büyük bir ordu toplayacaktı. Bu yüzden bir de Padişah ile konuşmaya karar verdiler. Son durumları izah ederek ona şöyle dediler:

– Babanıza saltanatı teklif etmeniz yerinde olur. Kabul etmeyeceği ortadadır fakat sizin şanınıza bir kere daha teklifte bulunmak düşer.⁵

Padişah, babasına bu teklifi yapınca Murat yanındaki vezirlerine baktı. Onların demek istedikleri gözlerinden okuyordu. İshak Paşa ve diğerleri:

– Mademki Padişahımız teklif ediyor, kabul buyurun. Herkesin isteği sizin padişah olmanızdır. Bütün milleti kırmış olmayın, dedi.

Orada bulunan vezirler, komutanlar ve idareciler hep birden bu sözleri alkışlamaya başladı. II. Murat tekrar tahta geçmeyi kabul edince alkış tufanı daha da yükseldi:

- Padişah'ım çok yaşa!
- Nihayet kabul etti!
- Başkomutanımız yine sultan oldu.

II. Murat iki yıl aradan sonra tekrar tahta geçti.

II. Mehmet vali olarak tekrar Manisa'ya döndü. Dönerken yanında Sarıca Paşa da vardı. İçine tatlı bir huzur dolmuştu.

Mora Seferi-1446

Bizans İmparatoru Emanuel ölünce imparatorluk yönetimi Konstantin Paleologos'a geçmişti. Kardeşlerinden her biri İstanbul ve Mora civarında birer bölgede hüküm sürüyordu. Paleologos, Osmanlı Devleti'nin Macarlarla savaşmasından istifade ederek Mora'yı, kardeşi Tomas'ın elindeki yerler dışında bütün bölgeyi ele geçirmişti. Neredeyse koca bir yarımada'yı hâkimiyeti altına almıştı.

Sultan II. Murat Osmanlı Devleti'nin güneyinde böyle kuvvetli bir yönetimin belirmeye başlamasından dolayı rahatsızdı. Çünkü zamanla Moralıların tehdidine açık kalacak bir sınır oluşuyordu. Üstelik Arnavutların sık sık isyan etmesi bu yarımada'yı da önemli kılıyordu. Sultan, daha önce Bizans ile anlaşma yaptığı için burasını alamamıştı.

Konstantin Paleologos, II. Murat'ın geçişini önlemek için bu yarımada'daki Korint Boğazı'nın⁶ en dar yerine duvar yaptırmış, duvarın önüne kazdırdığı hendekleri su ile doldurarak yaklaşık 5 km boyunca birbiriyle bağlantılı beş kale inşa ettirmişti. Sultan II. Murat'a elçi olarak aynı zamanda bir tarihçi olan Halkondil'i gönderip Mora Yarımadası'nın tamamının kendisine bırakılmasını istedi.

II. Murat elçiye şöyle dedi:

– Mora Yarımadası'nın hâkimiyetiniz dışındaki yerlerini de istersiniz. Ben de size, bölgenin bütün topraklarını bana bırakın diyecektim.

– Ama burası yıllardır bizimdir.

– Size bir hatırlatmada bulunayım sayın elçi, ilk denizcilerimizden Umur Bey gemilerini karadan yürüterek İnebahtı Körfezi'ne inmiştir. Bizler gemilerini karadan yürüten bir reisin torunları sayılırız. Gerekirse gemilerimizi yine karadan yürütürüz, duvarınız bizi engelleyemez, bilersiniz.

– Sağlamlaştırdığımız beş kaleyi ele geçirmeniz çok zor, boşuna kan dökülmesin. Bu isteğinizden vazgeçin ve Mora Yarımadası'nı bize bırakın.

– Bizler kale avcısıyız. Ne kadar zorlu, korunaklı, sağlam olursa olsun kaleleri ele geçiririz. Sonradan aman dilemek de fayda vermez, bunu bilin ve İmparator’unuza da böyle söyleyin.

– Hata ediyorsunuz.

– Cüretinizi bağıslıyorum. Sözlerim bu kadar.

Sultan II. Murat, Korint Boğazı’ndaki ele geçirilemez denen beş kaleyi yedi günde ele geçirdi. Askerlerinden Koca Hızır bu sefer esnasında yine büyük kahramanlık gösterip burçlara Osmanlı sancağını dikti.⁷

Bizans askerinin çoğu kalelerde can verdi. Kermehisar’daki bütün kaleler yerle bir edilerek Konstantin vergiye bağlandı. Mora Yarımadası’nda ortaya çıkacak tehlike böylece bertaraf edildi.

Enderun Kurulması

Sultan II. Murat ilim ve irfanın önemini kavramıştı. Bu yüzden de devlet yönetiminde yer alacak kabiliyetli, zeki, çalışkan çocukların seçilip yetiştirildiği bir okul kurmak istiyordu. Okulda mezun olanlar devlette görevlendirilecekleri için her bakımdan mükemmel yetişmeliydiler. Sadece Müslüman değil, Hristiyan çocuklar da seçilerek alınacak ve sarayda yetiştirilecekti. Seçilen öğrenciler ilk önce Müslüman Türk aileler yanında Türkçeyi ve İslâmi esasları öğrenecekti. Hem bedeni hem ruhi konularda olacak eğitim yedi kademede yapılacaktı. Bütün bunların hazırlanmasını, programlanmasını hocalar, âlimler ve bilginler sağlayacaktı.

Kapıkulu ocaklarına asker yetiştirmek için de devşirme sistemi kanun hâline getirilerek uygulamaya geçildi.

Çok geçmeden Edirne’deki sarayda ilk defa açılan Enderun mektebi faaliyete geçti.

Komşu devletlerden pek çok bilgin ve âlim öğrenci yetiştirmeleri ve çalışmalarda bulunulması için Anadolu’ya getirildi. Ayrıca pek çok Arapça ve Farsça eserler Türkçeye çevrildi. Özellikle Muhammediye, Envarü’l Aşkın gibi eserler ilk defa yazılmış, çoğaltılarak dağıtılmıştı.

II. Murat Osmanlıların soy kütüğünü merak ettiğinden saraydaki tarihçilere

soy kütüğü düzenlettirdi. Araştırmalar neticesinde, Osmanlıların Oğuzların Kayı Boyu'na ait olduğunun anlaşılması üzerine kendi bastırttığı paraların üstüne Kayı damgasını vurdurttu.

Sultan seferlere çıkmadığı dönemlerde haftada iki kez sarayda ilim ve şiir meclisleri kurdurttu, oradaki tartışmalara katıldı.

Bu arada gerek Bursa'da Muratiye Camii'nin gerekse de Edirne'de Üç Şerefeli Camii'nin inşasının bir an önce bitirilmesini istedi. Vakit buldukça her iki caminin de yapımını denetleyerek inşaatın hızlandırılmasını sağladı.

Manisa'da bir saray yaptırmak için girişimlerde bulundu.

Arnavutluk Seferi

Arnavutluk Kralı İskender Bey, Sultan II. Murat'ın Macarlar ile uğraşmasını fırsat bilerek Osmanlılara karşı saldırgan bir tutum takınmıştı. Akçahisar taraflarına akın düzenlemiş, üzerine gönderilen Firüz ve Mustafa Paşaların komuta ettiği birlikleri yenerek Arnavutluk'tan çıkarmayı başarmıştı. Mustafa Paşa ordusunu tekrar düzenleyip İskender Bey üzerine gittiğinde onu tekrar yenmiş, 10 bin Türk'ü öldürmüş, Paşa'yı da esir almıştı. Sultan II. Murat, Mustafa Paşa'yı kurtarmak için Arnavut Kralı İskender Bey'e 25 bin altın fidye vermişti.

Sultan, Karamanoğlu beylerinin isyanlarıyla uğraşırken Arnavutluk'ta da sık sık ortaya çıkan isyanlarla uğraşmak zorunda kalıyordu. Özellikle düzenli bir ordu ile üzerlerine gelindiklerinde, Arnavut isyancılar sarp dağlardan, ormanlardan yararlanarak saklanıyor, ordunun karşısına çıkmıyorlardı. Böylece isyancıları toplu hâlde bulup çarpışmak bir türlü mümkün olmuyordu. Osmanlı Devleti'ne zorluk çıkaran, onu uğraştıran Arnavutluk Kralı İskender Bey'in üstesinden gelinmeli, isyanların önü kesilmeliydi.

Sultan Murat Arnavutluk üzerine bir sefer planlıyordu. Ordunun hazırlıkları sürerken bir gün Manisa'dan Şehzade Mehmet'i çağırttı:

Edirne'ye gelen Mehmet, Padişah'ın huzuruna çıktı:

– Nicedir Arnavutluk üzerine sefere çıkmayı düşünüyorum. İsyanlara bir son vermek gerekiyor. Ordu hazırlanıyor, öncülerimiz Arnavutluk sınırında keşif

yapıyor. Bu sefere senin de katılmanı istiyorum. Valilik yanında, sefer hazırlıklarının nasıl yapıldığını, sefere nasıl gidildiğini, seferde neler yaşandığını yakından görmeni istiyorum.

- Nasıl uygun görürseniz...
- Tamam, sen de hazırlıklarına başla.

Haftalar sonra ordu hazırlıklarını bitirince Edirne'den yola çıkıldı. Uzun ve yorucu bir yolculuğun ardından Arnavutluk bölgesine gelindi. Sultan II. Murat ilk önce İskender Bey'in aldığı Akçahisar Kalesi'ni ele geçirmek istedi. İyi tahkim edilmiş kaleyi kuşatıp susuz bıraktı. İki ayın sonunda kale teslim oldu. Teslim olmadan önce de kale komutanına teklif yaparak sancak beyliği teklifinde de bulunuldu ama komutan teklifi reddetti.

Arnavutluk'a gelen ordunun topu olmadığından Akçahisar yakınlarında top döktürdü. 14 gün içinde 10 topun kundağı hazırlanarak kalenin çevresine yerleştirildi. Teslim ol uyarısı yapıldı ama kale komutanı teslim olmayı yine kabul etmedi. Bunun üzerine toplar ateşlendi.

Top kalıplarının dökümü Şehzade Mehmet'in ilgisini çok çekmişti. Ustaların başından bir an olsun ayrılmıyordu. Kalıplar nasıl hazırlanıyor, nasıl dökülüyor, nasıl soğutuluyor bütün bunları büyük bir dikkatle inceliyor, not alıyordu. Var olan top bilgisini şimdi uygulamalı olarak pekiştiriyordu. Ustalara sık sık sorular soruyordu:

- Kalıp için ne tür alaşımlar kullandınız?
- Soğuması için kaç saat beklemek gerek?
- Kalıpların çatlamaması için neler yapılmalı?
- Topların menzilini artırmak için neler yapılmalı?
- Bunlar kaç kantar gülle atar?

Aldığı cevapları not eden Şehzade Mehmet kalenin kuşatması esnasında neler yapılması gerektiğini de kendi kendine düşünüyordu. Nereden saldırılmalı? Kalenin en zayıf, en kuvvetli yanları neresi? Bütün bunları bilmek gerektiğine inanıyordu.

Osmanlı askerleri kaleye saldırırken Arnavutluk Kralı İskender Bey de karşı

koyuyor, hasar görülen surları tamir ettiriyor, askerleriyle birlikte arpışuyordu. Sultan Murat'ın saldırılarına ısrarla devam etmesi üzerine çarpışmayı bırakarak kaleden ayrıldı, kale de teslim oldu.

Macarların tekrar saldırıya geçmeye hazırlandığı haberini alınca sefer yarıda kesilerek geri dönüldü. Macarların hazırlıkları izlenmeye başlandı.

Arnavutluk seferinden dönen Sultan, dönüşte Şehzade Mehmet'i evlendirmek amacındaydı. Dulkadiroğlu Süleyman Bey'in kızı Sidde Hatun'u oğluna istedi. Düşünlerini yapıp Şehzade Mehmet'i yine Manisa'ya vali olarak gönderdi.

Şehzade Mehmet için Arnavutluk seferi çok önemli bir tecrübe oldu. Top mekanizmaları üzerinde çalışmaya, kısa sürede kendine ait top modellerinin çizimlerini yapmaya başladı. Bunun için de kütüphanesinde araştırmalar yaptı. Sefer esnasında top ustalarına sorduğu soruların cevaplarını inceledi. Aklında daha büyük ve menzili daha uzun, ağır güller atabilen toplar yapmak fikri vardı. Günlerce üzerinde düşündüğü aşrtmalı top yapımıyla uğraşmak istiyordu. Bu top kaleleri alırken çok yararlı olacaktı.

II. KOSOVA SAVAŞI-1448

Varna Savaşı'nda Macar Kralı Viladislav'ın öldürölmesiyle onun yerine geçen Hunyadi Yanoş Macaristan ordusunu sefere hazırladı. Sultan II. Murat'ın Arnavutluk seferinden döndüğünü biliyordu. Ordunun yorgun olduğunu düşünüyordu. Varna'daki yenilgiyi bir türlü unutamıyordu:

– Ne yapıp ne edip Osmanlı Devleti'nden intikam almalı, onları mutlaka yenmeliyim. Varna'da bizi yendiler, fırsat bulunca ben de onları yeneceğim. Osmanlı'ya karşı kinim hiç azalmadı. Sultan'ı yeneceğim. Bir daha buralara gelemeyecek. Hızlı hareket etmeliyim. Eğer karşıma çıkma cesareti gösterirse onları gayet elverişli bir konumda karşılamalıyım.

Bu düşüncelerle Sevedin Kalesi'ne saldırmış, orasını aldıktan sonra Tuna Nehri'ne doğru ilerlemişti. Nehri geçerek Osmanlı topraklarına gelmişti. Yanında 25 bin kişilik bir ordu vardı. Sırbistan Kralı'na da çağrıda bulunarak Almanya gibi kendisini desteklemesini ve yardım göndermesini istedi. Ancak Osmanlı Devleti ile yaptığı anlaşmayı bozmak istemeyen Sırbistan Kralı bu teklifi reddetti. Bu duruma çok kızan Macar Kralı Sırbistan üzerine yürüdü. Ülkeyi âdeta talan etti. Oradan da Kosova ovasına doğru inmek için hazırlık yapmaya başladı. İlerlerken devamlı çağrıda bulunarak yardım istiyor, takviye birlikleri talep ediyordu. Çeşitli ülkelerden gelen askerlerle birlikte Hunyadi Yanoş'un asker sayısı 100 bine dek çıkmıştı. Söz konusu ordu son dönemde görülen en büyük ordulardandı. Bakalım Sultan II. Murat karşılarına çıkma cesaretini gösterebilecek miydi? Bu inanç ordunun bütün komutanlarında vardı:

- Gözlerimiz Osmanlı ordusunu arıyor.
- Sultan Murat bakalım gelecek mi?
- Bu kadar büyük bir ordunun haberini alınca gelmeyecektir.
- Varna'nın intikamını alacağız.
- Bizimle baş edemeyeceğini anladı herhâlde.
- Türkleri Balkanlardan atacağız. Tabii gelebilirlerse?
- Onlar gelmez ise biz gideriz.
- Edirne'yi alır, ta İstanbul'a dek ilerleriz.
- Nasıl ki onlar bizim kralımızı öldürdüler, bizler de Sultan Murat'ı öldürmeliyiz.
- Onlara acımak yok.

Hunyadi Yanoş bir yandan ordusuyla ilerlerken Eflak Voyvodası'nı da Osmanlı sınırına saldırması için teşvik ediyordu. Onun sınırı geçip Osmanlı birliklerine saldırması istiyor, böylece Osmanlıların şaşıracağını, kuvvetlerini de ikiye böleceğini hesaplıyordu. Bir an önce Kosova ovasına varıp eğer gelecekse Osmanlı ordusunu burada karşılamak istiyordu. Bu kez, her geçen gün büyüyen ordusuna inancı tamdı, kolayca zafer kazanacaktı. Ne zamandır Balkanlara yerleşmeye çalışan Türkleri buradan tamamen atacaktı.

Eflak Voyvodası, Hunyadi Yanoş'un isteği üzerine Osmanlı sınırına doğru saldırıya geçti. Saldırı haberi alınınca Niğbolu Valisi Mehmet Bey ile Mustafa, İsa Bey birliklerini hazır ederek Eflak birliklerine karşı saldırdı. Baskın tarzında yapılan böyle saldırıları beklemeyen Eflak Voyvodası canını zor kurtardı, askerlerinin büyük bir kısmı da öldürüldü.

Mehmet Bey esirleri Padişah'a gönderdi. Niğbolu Valisi'nin bu hareketinden memnun olan Sultan II. Murat ta ordusunun Sofya'da toplanmasını istedi.

Bir süre burada bekledi. Diğer bölgelerden gelen askerler de toplanınca harekete geçildi. Padişah Kurşunlu'ya ulaştığında öncü birliklerinin komutanı kendisine gelerek,

- Sultan'ım, Haçlı ordusu Kosova ovasında toplanıyor, dedi.
- Bizden önce gelmişler demek ki. Mevcutları ne kadar?
- 100 binden fazla.
- Düşman bizim iki katımız. Hunyadi Yanoş intikam almak için işi sıkı tutmuş demek ki.
- Öyle anlaşıyor devletlim.
- Bizi bu kez yeneceğini düşünüyor.
- Yine yanılacak.
- İnşallah. Zafer asker sayısına bağlı değil, askerin yüreğine bağlı. Askerin bileği kuvvetli, yüreği pek ise zafere inanmışsa sayının bir önemi yoktur.
- Toplanan ordu yamalı bohça gibi Sultan'ım. Her milletten asker var. Bizim kadar disiplinli ve hızlı hareket edemez.
- Kış şartlarında savaşmaya alışkın değiliz ama bunun da üstesinden geleceğiz.
- İnşallah.
- O zaman hızla ovaya doğru yola çıkalım.
- Ferman Sultanımızındır.

Osmanlı ordusu kışın en ağır şartlarında karşı ovaya doğru yol alıyordu. Yerlerde kar vardı, hava gittikçe soğuyordu. Haçlı ordusunun karşısına çıkmak için sabırsızlanan Osmanlı askerlerinin içindeki ümitleri sıcaktı. Zafer onların olmalıydı.

Ordu ovaya yaklaştığında savaş düzeni almaya başladı. Sağ kanatta Rumeli, sol kanatta Anadolu askerleri yer alıyordu. Merkezde ise yeniçeriler ve kapıkulu askerleri Padişah'ın yanındaydı. Ayrıca Osmanlıların tanınmış komutanlarından İshakoğlu İsa Bey, Turhan Bey, Mihaloğullarından Hızır Bey de birliklerinin başında savaşmak için hazır bekliyorlardı. İkmal işlerini yürütmek için de ayrılan askerlere Sarıca Paşa'nın kardeşi Sinan Bey komuta etmekteydi.

Sultan II. Murat savaş başlamadan önce âdet olduğu üzere sekiz kişilik bir elçi heyetinin hazırlanmasını istedi:

– Varın gidin, Hunyadi Yanoş'a barış teklifi yapın. Teslim olsun. Boşuna kan dökülmesin. Ordusunun sayısına güvendiğinden bizi yeneceğine inancı tam ama yine de teklif yapılsın.

– Ferman Sultanımızdır.

Elçi heyeti ellerine aldıkları mızrakların ucuna beyaz bez bağlayarak Macar Kralı'nın olduğu yere doğru ilerledi. Macar Kralı Hunyadi Yanoş'un karşısına çıkıp teslim olmasını istediler. O bu teklife gülerek karşılık verdi:

– Teslim olmak mı? Size mi? Ha ha ha. Bunu da nereden çıkarıyorsunuz? Büyük ordumdan korktunuz değil mi?

– Bizler bir tek Allah'tan korkarız. Zaten ondan korktuğumuz için kanlar dökülmesin, canlar yitirilmesin diye teklif yaparız. Bu teklifimize hayır cevabını vereceğinizi biliyorduk.

– Bu kez size unutamayacağınız bir yenilgi tattıracağım. Yıkılın karşımdan.

– Siz bilirsiniz. Teklifimizi yaptık, günah bizden gitti.

– Def olun!

Elçiler geri dönüp Sultan II. Murat'a durumu bildirdi.

– Kendisi bilir. Hazır olun.

O sırada Hunyadi Yanoş birliklerini 38 kısma ayırmıştı. Birliklerden bazılarının ileri çıkarak Osmanlı askerlerine saldırımlarına emretti.

Tamamen zırhlı askerler yavaş yavaş vaziyet alıp saldırıya geçti. Sultan II. Murat ta askerinin çoğunu zırhlı askerleri karşılamak üzere savaş alanına sürdü. Ancak onları yenmek mümkün olmadı. Sultan'ın bu duruma canı sıkılırken

karanlık çöktü ve savaşa ara verildi.

Macar Kralı Hunyadi Yanoş gece olduğunda savaş meclisini topladı. Bu durumda ne yapılması gerektiğini sorunca komutanlarının çoğu:

– Bir gece baskını yapalım, dedi.

– Türkler teyakkuzdadır.

– Olsun, yorgunlar daha da yorulacaklardır. Ertesi gün bizimle savaşma güçleri olmayacaktır. Hem onların alışık olmadığı bir mevsim. Çok soğukta zor savaşıyorlar.

Bu düşünce ile yapılan saldırılar geceleyin Osmanlı askerleri tarafından bertaraf edildi. Uyumayan süvariler atlarını bile sıra ile yemliyordu.

Ayrıca Yeniçeriler de saldırmaya gelenlerin önüne çıkarak çarpışmaya başladılar. Macar birlikleri başarısız olunca geri döndüler.

Ertesi gün Haçlı ordusu bütün gücü ile saldırıya geçti. Artık kesin bir netice almak, zafer kazanmak istiyorlardı. Onları Osmanlı askerleri karşıladı ve şiddetli bir savaş başladı. Bu arada Turhan Bey Rumeli askerinden bazı birlikleri emrine alarak Macar ordusunun arkasına sarktı ve büyük bir darbe indirdi. Bu darbeyi gören Alman askerleri savaş alanından ayrıldı. Macarların dayanma gücü her geçen saat azalırken Hunyadi Yanoş durumu düzeltmek için Alman askerlerinin tüfekleri ile Osmanlı askerlerine ateş etmesini istedi ama kendisini şok eden bir cevap verildi:

– Alman askerleri kaçtılar!

– Kaçtılar mı?

– Evet efendim. Savaşın gidişatı bizim için zora giriyor. Bir şeyler yapmalıyız.

– Yapacağız.

O sırada savaşa katılmak üzere hazırlanan arabalı birlikleri üzerine Osmanlı birliklerinin saldırdığını görünce Hunyadi Yanoş son hamlesinin de boşa çıktığını anladı.

– Şimdi yandık. Son hamlemizdi. Buna da fırsat tanımadılar.

– Yapılacak en iyi iş savaş meydanından ayrılmak. Haydi, toplanın gidiyoruz.

Son sözleri söyleyen Macar Kralı Hunyadi Yanoş'tu. Kesin bir zafer inancı ile

savaş alanına gelmiş, büyük ordusuna güvenmişti. Ama arkasına bakmadan komutanlarıyla birlikte kaçıyor, bir kez daha Sultan Murat’a yeniliyordu.

II. Murat ise zaferin kısa sürede geleceğini anlamış, az sayıdaki takviye birliklerinin hepsini savaşa sürmüştü. İyice dağılan Haçlı ordusuna ait birlikler takviye olarak gelen Osmanlı askerlerini görünce savaşmayı bırakmıştı. Bu da zaten savaşın kaybedilmesi anlamına geliyordu.

– Ey Hunyadi Yanoş kaçarsın! Ben, Kosova’da şehit edilen atam I. Murat’ın intikamını aldım ama sen bana iki kez yenildin. Zaferi bize bahşeden Allah’a şükürler olsun.

Kar lapa lapa yağmaya başladığında Osmanlı ordusu kazandıkları zaferin gururuyla yavaş yavaş savaş alanından ayrılıyordu.

Osmanlı Devleti Balkanlara iyice yerleşmişti. Sıra İstanbul’a gelmişti. Balkanlardaki konumunu sağlamlaştıran, Anadolu’da Karaman Beyi’nin isyanlarını önleyen Sultan II. Murat kuşatma hazırlıklarına başlayacaktı. Edirne’ye dönerken kulaklarında daha önce Hacı Bayram Veli’nin kendisine söylediği sözler çınlayıp duruyordu:

İstanbul’un fethini Şehzade Mehmet ile bizim Köse görecekler.

Sultan II. Murat sefer dönüşünde Balkanlarda hâkimiyeti sağlamanın rahatlığı içindeydi. Yıllardır burada devlete karşı hazırlanan entrikalara son vermiş, Haçlı ordusunu iki kez yenmişti. Anadolu’da yaptığı anlaşmalarla yakın zamanda burada da bir kargaşa çıkmayacağını umuyordu. Aklındaki planı hayata geçirebilirdi; İstanbul’u yeniden kuşatıp fethetmek. Bunun için her imkânı seferber edecekti. Edirne’ye döndükten sonra hiç vakit kaybetmeden çalışmaya başladı. Gece gündüz demeden İstanbul’u kuşatmak için gerekli olanları listeliyor, planlar yapıyordu. Hastalanınca çalışmaları aksadı. Hasta hasta çalıştığı da oluyordu ama çok yoruluyordu. Hastalığı ilerliyordu. Onun hâline saraydakiler de üzülüyordu. Hekimler her gün onu muayene ediyor, ilaç veriyor ama hastalığın önüne geçemiyorlardı.

Sultan 3 Şubat 1451’de Edirne’de vefat etti. Ölmeden önce vasiyetini yazdırmıştı.

Sultan'ın ölümü 19 gün gizlenip vasiyeti gereği Bursa'ya, oğlunun yanına gömüldü.

Vasiyeti

Allah'a hamd ve Resulüne selam olsun. Her nefis gibi Sultan Murat ta ölecektir. Zira Allah Teala "Her nefis ölümü tadacaktır." 8 buyurmuştur.

Peygamberimizin emri üzerine Müslüman olarak yaşayan kimseye yakışan, vasiyet edecek bir şeyi varsa önceden onu yazıp yanında bulundurmasıdır. Benim de vasiyetim şöyledir:

Malımın üçte birinden on bin altın ayrılarak bunun üç bin beş yüz altını Mekke-i Mükerreme, üç bin beş yüz altın Medine-i Münevvere fakirlerine dağıtıla.

Geri kalan üç bin altının beş yüzü yettiği kadar Kâbe-i Muazzama ile hatim arasında yetmiş bin kere kelime-i tevhid okuyacak olanlara ve hatmi şerif kıraat edenlere ve diğer beş yüz altını da Medine Münevvere'de Mescidi şerifte, Türbe-i Mutahhara'ya karşı yetmiş bin kere kelime-i tevhid getirenler ile Kuran-ı Kerim hatmedecek olanlara yettiği kadar dağıtıla. Diğer geri kalan iki bin altının beş yüzü Kudüs-ü Şerif fakirlerine en son kalan beş yüz altını da Kubbe-i Sahra'da ve Mescid-i Aksa'da kelime-i tevhid okuyanlara verile.

Her kim bu vasiyetimi değiştirirse Allah'ın meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun!

Mezarımın üzerine hükümdarlar gibi kubbe yapmayın. Cenab-ı Hakkın rahmeti yağsın. Mezarımın çevresinde Kur'an-ı Kerim okuyanların oturması için yerler yapmanız kâfidir. Defnimin Cuma günü yapılmasını dilerim. Şu an bütün malım parmağımdaki yüzüktür. Helal malımdır. Satıla ve parası bitinceye kadar başı ucumda Kur'an-ı Kerim tilavet ettirile.⁹

Sultan II. Murat Kimdir?

Osmanlı Padişahlarının altıncısıdır.¹⁰

Sultan II. Murat 1403 yılında Amasya’da doğdu. Babası Çelebi Mehmet ile annesi Dülkadir ailesinden Emine Hatun’dur. Çocukluğu Amasya, Bursa ve Edirne’de geçti. On iki yaşında Amasya valiliği görevine başladı.

İlk defa 1421 yılında tahta çıktı, 1443 yılında tahtı oğlu II. Mehmet’e terk etti. 1445 yılında tekrar tahta geçmek zorunda kaldı. 1451 yılında vefat etti. 48 yıl ömür sürdü, saltanatı; ilkinde 23 yıl, ikincinde 6 yıl olmak üzere 29 yıldır.

Sultan II. Murat orta boylu, geniş göğüslü, ala benizli, yuvarlak yüzlü, ela gözlü, kızıl-kumral sakallıydı. Zekâsı, ahlakı yüksekti. Siyasi olayları düşünerek karara bağlardı. Askeri yönden idaresi mükemmeldi, yenilikleri araştırır ve kabul ederdi.

Sözüne sadık, yiğit, tedbirli bir hükümdardı. Düşmanlarına karşı sözünde dururdu. Din farkı gözetmeden halkına karşı daima adil ve merhametliydi.

Savaşta aslında nefret eder, zorda kalmadıkça savaşmak istemezdi. Barış içinde ilim ve sanat ile uğraşmayı severdi. Devlet işlerini asla ihmal etmezdi. Son derece kararlı ve olgunlukla davranırdı. İyi silah kullanırdı. Âlimlerin ve şairlerin hamisiydi.

Devlet geleneklerine sıkı sıkıya bağlıydı. İnce ruhlu, duygusal ve iyilikseverdi. Fakirleri korur, yardım etmekten zevk alırdı.

Onun zamanında pek çok ilmî eser yazılıp pek çok eser Türkçeye çevrildi. Ayrıca devlet adamı yetiştirmek için Edirne Sarayı’nda Enderun Mektebi açıldı. Devşirme sistemi hayat geçirildi.

Çeşitli imaretler yaptırdı: Ergene’deki Uzunköprü, Edirne’deki Üç Şerefeli Camii ve Bursa’da Muradiye Camii en bilinenler arasındadır.

Tasavvufa, bilime ve sanata düşküncüydü. İlk şiir yazan padişahlardan sayılmaktadır.

Yararlanılan Kaynaklar

Atilla Şahiner, *Osmanlı Tarihi*, Timaş Yayınları, 2012, İstanbul.

Derviş Ahmed Aşki, *Aşık Paşazade Tarihi*, Mostar Yayınları, 2008, İstanbul.

Mehmet Neşri, *Aşiretten İmparatorluğa Osmanlı Tarihi*, Timaş Yayınları, 2011, İstanbul.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-2*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2008, İstanbul.

Oruç Bey, *Osmanlı Tarihi, Uç Beyliğinden Dünya Devletine*, Çamlıca Yayınları, 2009, İstanbul.

Tahsin Yıldırım-İbrahim Öztürkçü, *Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası*, Yağmur Yayınları, 2009, İstanbul.

www.islamveihsan.com, II. Murat Kimdir, Vasiyeti

İlk şiir yazan padişahlardan biri olarak bilinir.

Osmanlı Tarihi Cilt-II, s. 108.

İlki I. Kosova ve ikincisi Niğbolu zaferleridir.

www.islamveihsan.com

Osmanlı Tarihi, Cilt II s. 121.

Kermehisar olarak da bilinir.

Osmanlı Tarihi Cilt II, s. 129.

Al-i İmran Suresi, 185.

www.islamveihsan.com

Osman Gazi'den itibaren.

TARİHSEVER ÇOCUK

Tarih seven çocuklar için hazırlanan bu seride Osmanlı Devleti'nin küçük bir beylikten büyük bir imparatorluk hâline nasıl geldiğine tanık olacaksınız. Aynı zamanda büyük bir medeniyet inşa eden Osmanlıların roman tarzında yazılmış hayat hikâyelerini okuyacaksınız.



İsmail Bilgin

12,5x21 cm

8+ Yaş

erdemyayinlari.com.tr

erdem
YAYINLARI